

KÜLTÜR ENDÜSTRİSİNİN SAHTE RASYONELİTESİ: YILDIZ FALLARI**(Los Angeles Times'tan Hürriyet'e Yıldız Falları Analizi)****Nurdoğan RİGEL**

İstanbul Üniversitesi

İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

Onur DURSUN

Çukurova Üniversitesi

İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

ÖZET

Astroloji, kültür endüstrisine hizmet eden kitle iletişim araçları içerisinde kendisini bir yer bulmuştur. Günümüz dünyasında milyonlarca insan, günlük olarak bu olguyu takip etmekte ve hatta bu olgunun önerilerini dikkate almakta ve tahminlerine güvenmektedir. Yaşamın sıradanlığında insanlar çeşitli eylemlerde/etkinliklerde bulunmakta fakat bu eylemlerinin/etkinliklerinin altında yatan gerçek nedenleri görememektedir. Birçok kitle iletişim sisteminde kendisine yer bulmayı başarmış olan astroloji, gerçekleri gizleme, bireyleri sisteme uydurma ve sakinleştirme bağlamında önemli bir alan haline gelmiştir. Günümüz dünya sistemi olan kapitalizmle bağlantı kuran astroloji, bireyleri bu doğrultuda güdülemektedir. Bireyler astroloji aracılığıyla bir şekilde psikolojik olarak sisteme bağımlı hale getirilmekte ve böylece bozuk dünya düzeni aklanmaktadır.

Bu çalışmada Adorno'nun 1952-1953 yıllarında astroloji üzerine yaptığı *Yeryüzüne Düşen Yıldızlar [The Stars Down to Earth]* başlıklı çalışması ışığında astrolojinin bireyler ve daha geniş ölçekte toplumlar üzerinde bırakmış olduğu etkiler incelenmiştir. Bu çalışma söz konusu eserin teorik zemininden yararlanmışır. *Hürriyet* gazetesinin astroloji köşe yazarı olan Aslı Temel'in (Niobe) 1 Ağustos-30 Kasım 2014 tarihleri arasında kapsayan 4 aylık süreçteki yazıları ise çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Sonuç olarak astroloji ve kültür endüstrisi arasındaki ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışmayla Adorno'nun *The Stars Down to Earth* başlıklı çalışması Türkçe yazına kazandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Astroloji, kültür endüstrisi, medya, bağımlılığın psikolojisi, güdümlenme.

The Pseudo Rationality of the Culture Industry: Horoscopes (Horoscopes Analysis From the Los Angeles Times to Hürriyet)

ABSTRACT

Astrology has found its own position within mass media serving cultural industry. In contemporary world, millions of people in their daily lives follow this event, and also believe in it and take its advices into consideration. In ordinariness of life, people engage in some certain acts and activities, but they could not recognize the genuine reasons underlying them. Having achieved to find a place in many mass media systems, astrology becomes a main field by which individuals are integrated into system and calmed down, and realities are hidden. Having been linked to the contemporary capitalist system, astrology motivates individuals in this way. Astrology makes people psychologically dependent on the system, and thereby distorted system of world is justified.

This study investigated effects of astrology column on individuals and with a larger scale on societies in the light of Adorno's study carried out on astrology in 1952-1953, entitled *The Stars Down to Earth*. The study benefits from theoretical basis of Adorno's study. As a sample astrology writings of Aslı Temel (Niobe), astrology writer of *Hürriyet*, were also analysed for four-month, August 1st-

November 30th 2014. Finally the relation between astrology and cultural industry has been determined. Furthermore, the study entitled as *The Stars Down to Earth* were brought into Turkish literature.

Key Words: Astrology, cultural industry, media, psychology of depending, motivation.

Giriş

Günümüzde burçlara/astrolojiye inanan ve bunları günlük olarak takip eden sayısız insan bulunmaktadır. Rasyonel olmayan tavsiyelere dayalı astrolojik tahminler ve öneriler, insanların günlük yaşamlarını yönlendirebilmekte, insanları mutlu edebildiği gibi zaman zaman mutsuzluğa sevk edebilmektedir. Astrolojinin, genel olarak magazin içerikli bir boyuta sahip olması, bu konunun bilimsel olarak irdelenmemesine neden olmuştur. Fakat rasyonalizmle şekil almış günümüz modern toplumunun bu irrasyonel davranışının altında çeşitli nedenler yatmaktadır. Bu nedenler hem sosyolojik hem psikolojik hem de ekonomiktir. Aslında astroloji, modern toplumlarda, gündelik yaşamdan görece soyutlanmaya yüz tutmuş kurumsal dinlerin ve batıl inançların görevini farklı bir biçimde yerine getirme amacını üstlenmiş görünmektedir. Bilim ile bilimsel olmayanın orta noktasına konumlanmış astroloji, gündelik yaşamdaki olası bütün sorunlara el atmış ve bu sorunları kültür endüstrisinin istekleri ve beklentileri doğrultusunda çözümlenmeye girişmiştir. Temel amaç ise kapitalist sisteme uygun bir biçimde formatlanmış bireyler oluşturmaktır. İrrasyonellik temelinde işleyen bu olgu, rasyonel-bilimsel modern psikolojinin ve psikiyatrinin işlevini farklı yöntemlerle anti-kısmi-rasyonel olarak yerine getirmektedir. Diğer bir deyişle irrasyonellik ve rasyonellik arasına sıkışmıştır. Konuya ayrıntılarıyla yer vermeden önce çalışmayla ilgili birkaç bilgiye değinmekte yarar vardır.

Bu çalışma, medya bağlamında astrolojinin hangi ilkeler ekseninde işlediğini, insanlar üzerinde nasıl bir etki bıraktığını veya insanların neden astrolojiye bel bağladığını, daha genel ifadeyle astrolojinin toplumsal yapıdaki işlevini açıklamayı amaçlamaktadır. Adorno'ya ait çalışmaları içeren ve Stephen Crook tarafından derlenen *The Stars Down to Earth and Other Essays on the Irrational in Culture* (1994) başlıklı kitap, bu çalışmanın hem kuramsal betimlemeleri hem de analizi için temel eser olmuştur. Aslında bu makaleyle, Adorno'nun önemli bir çalışması Türkçe sosyal bilimler literatürüne kazandırılmak istenmiştir. Bu nedenle çalışmada, Adorno'nun kendi çalışmasında takip ettiği sistematik takip edilmiştir. Çalışmanın kuramsal bölümünde Adorno'nun konuya ilişkin düşüncelerine ve kullandığı kavramlara yer verilmiştir. Çalışma, Adorno'nun belirlemiş olduğu başlıklar ekseninde ilerletilmiş, yer yer bazı başlıklar eklenmiştir. Adorno, astrolojiyle ilgili kuramsal düşüncelerini somutlaştırmak için *Los Angeles Times* gazetesinin astroloji sütunundan yararlanmıştır. Bu çalışmada ise astroloji yazarı Aslı Temel'in (Niobe), *Hürriyet* gazetesinde kaleme aldığı astroloji yazılarının 1 Ağustos-30 Kasım 2014 tarihleri arasını kapsayan dört aylık süreci incelenmiştir. Özetle Adorno'nun önemli çalışmalarından birisi olan *The Stars...* kısmen Türkçeye kazandırılmıştır.

Astroloji ve Toplum

Astrolojinin temelleri günümüzden yaklaşık 2500 yıl önceye kadar uzanmaktadır. Astronomi gibi rasyonel pozitif bir bilimden beslendiğine inanılan astroloji, bu rasyonel eksene temellenerek irrasyonel bir olgu olarak sosyal yaşamda kendisine bir alan açmayı başarmıştır. Gökle ilgili bilim terimi olan astroloji, diğer adıyla yıldızlar bilimi, gelecekteki olayları önceden bilme veya tahmin etme şeklinde tanımlanabilir. Astroloji, geleceğe dair tahminlerini gezegen kürelerinin hareketinden, konumundan, şeklinden ve çeşitli uzaysal olgulardan çıkartır. Bu tahmin yürütme süreci, tarihin çeşitli çağlarında çeşitli deneyimsel felsefi sorgulamalar ve gözlemler sonucunda oluşmuş ve çağlar arası taşınmıştır. Antik çağlara kadar uzanan Astroloji Bilimiyle veya Uzay Gözlemlemeyle, everenin yaratıcısından geldiği düşünülen seslerin açığa çıkartıldığı ileri sürülmüştür (Raphael, 1986, s. 17-18). Astrolojiye olan ilgi MÖ 4. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Firmicus'un belirttiği kadarıyla, Mezopotamya yıldız gözlemlerinin ve Yunan matematikçilerin büyük olasılıkla Ptolemaic Mısır'da kombine edilmesi sonucu oluşmuştur. Helenistik ve Roma Dönemi'nin kendi bilim ve felsefi orijinlerini Antik Doğu'da birleştirme eğilimleri, astrolojinin babaları olarak sıralanabilecek Anubis, Zoroaster ve Asclepius gibi astrologları doğurmuştur. (Maternus, 1975, s. 4-5). Temelleri, tarihin bilinmeyen noktalarında atılan ve zemininde astronomik hareketlerin yattığı düşünülen astroloji, ortaya çıktığından günümüze bütün çağlarda varlığını korumuştur. Bir yorum yapmak gerekirse, günümüz modern toplumlarında dahi astrolojiye olan güvenin yüksek olduğunu ve giderek de yükseldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Astrolojinin bütün çağlarda varlığını koruyabilmesinin temelinde ise kurumsal dinlerle çelişkiye düşmemesi yer almıştır (Maternus, 1975, s. 5). Astrolojinin tarihsel gelişimine ve çeşitli çağlardaki görünüşüne ilişkin bilgiler oldukça ayrıntılıdır. Konumuz, astrolojinin tarihsel gelişimiyle ilgili olmadığından, söz konusu sürece çalışmada yer verilmemiştir.

Astrolojinin, büyük insan kitleleri tarafından düzenli olarak takip edildiğini, yapılan araştırmalar kısmen ortaya koymuştur. İngiltere'de öğrenciler tarafından yapılan küçük bir araştırma, insanların % 70'inin düzenli olarak astrolojik falları takip ettiği sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde ABD'de 2004 yılında Bilim ve Mühendislik İndekslerinin verdiği bilgiye göre, ABD Ulusal Bilim Kuruluşu, Amerikalıların % 28'inin astrolojiye inandığından, % 18'inin emin olmadığından, % 15'inin günlük olarak veya sıklıkla astrolojiyi takip ettiğinden ve % 30'unun ise zaman zaman astrolojiyi takip ettiğinden yakınmıştır (Ambidextrous Six Spring Forward, 2007, s. 18). Ulusal Bilim Kuruluşu'nun bu durumdan yakınması, astrolojinin rasyonel bir bilgi kaynağı olmadığı şeklinde bir düşünceye işaret etmektedir. Astroloji, bilimin prensiplerine ve pratiklerine karşı etkin bir direnç olarak nitelendirilmektedir. Bu bağlamda, Mayıs 1991'de Massachusetts Institute of Technology'de düzenlenen bilim ve teknolojinin sosyal ve siyasal boyutları üzerine ABD-Rusya konferanslar serisinin ilkinde, "bilim-karşıtı yönelimler" üzerine tartışılmış ve astrolojinin ABD ve Rusya'da bilim-karşıtı bir yaklaşım olup olmadığı sorgulanmıştır (Bauer, Durant, 1997, s. 56).

Avrupa'da ve ABD'de yapılan anketler, 1988 yılından bu yana bilim ve astrolojiyle ilgili kamusal inançlar takip etmiştir. ABD'de, 1988-2001 yılları arasını kapsayan yedi bilimsel ankette,

astrolojiyi takip edenlere “çok bilimsel, bilimsel veya hiç bilimsel değil” şeklindeki derecelendirmeye astrolojinin bilimsel olup olmadığı sorulmuştur. Araştırmaya katılanların % 60’ı astrolojinin hiçbir şekilde bilimsel olmadığını belirtirken, % 30’u da bilimsel tür olduğunu ifade etmiştir. Avrupa’da yapılan araştırma ise astrolojinin bilimsel olduğu doğrultusundaki inancın daha yaygın olduğunu göstermiştir. Avrupa’da 1992’deki araştırmaya katılanların dörtte biri astrolojinin hiç bilimsel olmadığını belirtmiştir. Diğer dörtte birlik oran ise astrolojinin çok bilimsel olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların geriye kalanı ise bu iki nokta arasında bir noktayı seçmeyi tercih etmiştir. 2001 yılında, biraz daha farklı bir şekilde yapılan araştırmada, sadece iki seçenek çerçevesinde astrolojinin bilimsel olup olmadığı sorgulanmıştır. “Daha bilimsel”, “bilimsel değil” şeklinde iki seçeneğin olduğu bu ankette, katılımcıların % 53’ü daha bilimsel seçeneğini işaretlemiştir (Allum, 2011, s. 343).

Astroloji, birçok bağlamda sorgulamalara açık bir olgudur. Sosyal bilimler, halkın bazı kesimleri arasında astrolojik inanç egemenliğinin altında yatan nedenleri açıklamayı amaçlayan çeşitli hipotezler ileri sürmüştür. Hipotezlerin ilkinde, ayrıntılı ve sistematik inanç sistemi olan astrolojinin, bilimsel bilginin orta düzeyleriyle insanlara çekici geldiği üzerinde durulmaktadır (yüzeysel bilgi hipotezi). İkinci hipotezde, astroloji inancının, ‘metafiziki huzursuzluğun’ bir türünü yansıttığını, yani dini yönelimler arasında bulunan fakat kurumsallaşmış dinsel yapılarla az çok bütünlük sağlamadığı, sosyal hareketlilik veya cemaatin çöküşü üzerinde bir sosyal parçalanma sonucu oluştuğu (metafiziksel huzursuzluk hipotezi) üzerinde durmaktadır. Üçüncü hipotez ise astroloji inancının, bunlar arasında otoriter bir karakterle hüküm sürdüğüne odaklanmaktadır (otoriter kişilik hipotezi) (Bauer, Durant: 1997, s. 55).¹

Günümüzde fallara olan ilginin yüksek olmasında postmodernizmin etkisi büyüktür. 20. yüzyılın ortalarına doğru, modernizmin dayatmalarından bunalan insanlar yeni arayışlara yönelmiştir. Bu arayışlar, toplumsal yapıda yeni görünüm, yeni ilgi alanları yaratmıştır. Astroloji benzeri içerikler, modern toplumlarda popülerleşerek günlük yaşama girmiştir. Adorno, araştırmasında astrolojiye olan ilginin yükselmeye başladığı dönemi 20. yüzyılın ortaları olarak göstermektedir. Böylesi irrasyonel olguların yaygınlaşmaya başladığı bu dönem, daha geniş kültürel anti-rasyonalist davranışlarla damgalanmıştır. Yine bu dönemin gelişmiş toplumlarında eşitliklerin, ilerlemelerin ve aydınlanmanın rasyonel “büyük anlatıları”nın gücünü kaybetmesi, postmodernizm hakkında bilinen gerçekçi bir tartışma haline dönüşmüştür. Bilim ve teknoloji düşmanlığı üzerindeki girift hale gelmiş garip bağımlılıklar açık bir biçimde gün yüzüne çıkmıştır. Yeniçağın kültürleri; anti-rasyonalizm, dinsel tutuculuk ve ekoloji konuları bilimdeki ve iletişim teknolojilerindeki en son gelişmelerden faydalanmıştır. Okültizmin (esrarengiz güçlere inanma/gizcilik) astrolojiyle olan otoriter suç ortaklığı bağlamında Adorno’nun teşhisi, burada anlatılan süreçlerle ve gelişmelerle doğrudan bağlantılıdır (Crook, 1994, s. 2). İnsanların din dışı soyut güçlere, yani astrolojiye/yıldız fallarına olan güveninin artmasında postmodernist hareket önemli bir görev üstlenmiştir. Postmodernizmin, modern

¹ Bilinen ilk astroloji yazarlarından birisi olan 17. yüzyıl astroloğu William Lilly, 14 yıllık fark olsa da Büyük Londra Yangınına önceden bilebilmiştir (Allum, 2011, s. 342).

toplumların bilim anlayışını yıkmaya çalışması ve yerine yeni bilimsel yöntemler geliştirme çabası, aynı şekilde modern bilimlerin savunularının aksine tezler ileri sürmesi, gözlemlenebilir/denenebilir bilgi dışında bilgilerin var olduğu ve bilimsel değer taşıdığı şeklindeki postmodernist anlatılar yeni soyut/gizli güç olan falların sözde önemini pekiştirmiştir.

Allum, *Bazı İnsanlara Astrolojinin Bilim Olduğunu Düşündüren Nedir?* başlıklı çalışmasında, astrolojinin 1980'li yıllarda dergi ve gazete içeriklerinde hızla türemeye başladığını belirtir. İnsanların astrolojik önerilere ve tahminlere neden güvendiğini açıklamaya çalışan Allum, 1984 yılında, Amerikan kuruluşu olan Committee for Skeptical Inquiry'nin (o zamanki adı Paranormal İddiaları Bilimsel Araştırma Komitesi [Committee for Scientific Investigation of Claims of the Paranormal]'dir), astroloji içeriklerine sağlık uyarıları eklemeleri konusunda gazeteleri ve dergileri ikna etme kampanyası başlattığı bilgisini verir. O dönemde gazete sahipleri, okuyucularının huzurunu kaçırmayı, kaybetmemek amacıyla bu talebe pek sıcak bakmaz ve 1.000 civarındaki yayının yaklaşık 70'i bu uyarıya dikkate alır (Allum, 2011, s. 342). Görüldüğü üzere, gücünü Tanrıdan ziyade doğa olaylarının hareketlerinden alan astroloji, merkezi güçlerin istekleri doğrultusunda şekillendirilebilmekte veya şekillenmektedir. Bu durum, yıldız fallarının mantıkla ve soyut güçlerle bir bağlantısı olmadığını ortaya koymaktadır.

Adorno (1994, s.60), astrolojinin kaderle bir bağlantı kurmadığına dikkat çeker. Astrologlar, takipçilerine olaylar karşısında takınacakları tavırları söyleyerek onları geleneksel kadercilik anlayışından uzaklaştırmaktadır. Adorno, astrologların öngörülerinin doğru olmadığını başka bir durum tespitiyle pekiştirir. Adorno (1994, s.62), gündelik yaşamda -ki özellikle toplumsal konularda- meydana gelen tekil olaylarda, astrologların yorumlarının birbiriyle çeliştiğini, başka bir deyişle Tanrısal işaretlerin normalde aynı sonuçlara sahip olması gerekirken, astrologlara göre farklılık gösterdiğini söyleyerek, astrolojinin gerçeklikle bir bağlantısı olmadığını, ruhun/gündelik sosyal yaşamın, yıldız hareketlerinden etkilenmediğine dikkat çeker.

Adorno ve Yıldızların Yeryüzüne İnen Gücü

Adorno, *The Stars...* (1994) çalışmasında astroloji ve modern toplum ilişkisini irdelemiş ve gazetelerde yayınlanan astroloji köşelerinin ne tür yöntemler aracılığıyla okuyucuları kendilerine bağladıklarına ışık tutmaya çalışmıştır. Adorno (1994, s.48), bu çalışmada ilgi alanlarının ikincil batıl inanç olduğunu dile getirmiş, bireylerin kendi gizlilik deneyiminin sosyal olgulara girişi üzerine yoğunlaştığını belirtmiştir. Düşünüğe göre, yıldız falları, modernitenin irrasyonelliği sayesinde yaşama girmiştir. Bu durumun tarihsel nedenlere sahip olduğunu ifade eden Adorno, modern toplumlarda rasyonelliğin ve irrasyonelliğin birlikte yürüdüğünü ve hatta irrasyonellik kavramının rasyonellik içerisinde işlem gördüğünü dile getirmiştir. Adorno, bu durumu açıklayabilmek için, dünyayı felakete sürükleyen Hitler'in ulusçu politikasına değinmiştir. Hitler'in uyanıklığının ve acımasız mantığının, dünyanın felaketine ve kendi azabına yol açan büyük oranda başarıya ulaşmış geçici bir ulusal genişleme politikasıyla sonuçlandığını belirten Adorno, bu ve benzeri durumları büyük oranda irrasyonel olarak nitelendirmiştir. Adorno, bütün ulusların takip ettiği reel politikaların vurguncu

olduğunu ve böylece içerlerinde belirsiz ve kısmi rasyonellikler barındırdığını dile getirmiştir. Hitler gibi kişisel çıkarlar üzerine yoğunlaşmış aşırı uyanıklıklar, kişisel çıkar sınırlarının ardından bakan sorunlu bir kapasiteyle sonuçlanmış ve bu nedenle kendi çıkarlarının aleyhine işler olmuştur. “İrrasyonellik, ister istemez rasyonellik sınırları içerisinde işleyen bir güçtür.” (Adorno, 1994, s. 46-47).

Adorno'nun bu tespitini biraz açmak gerekmektedir. Ulusal politikalar aslında görünüş itibarıyla (olması gereken) tekil bireylerin isteklerinin toplamından oluşur. Fakat algısı bu şekilde cereyan etmez. Bir ulusun, ulusalcı politika takip ederek başarıya ulaşması ve bu başarısını toplum içerisinde yaşayanlara maddi ve manevi olarak dağıtması, görünürde rasyoneldir. Fakat ulusal veya bireysel olarak başarıya ulaşmak aynı zamanda içerisinde irrasyonellikler barındırır. En nihayetinde ulusal kimlikler, kültürel yapılar, ırk, mezhep gibi olgular irrasyonel oluşumlardır. Çünkü insan, doğası itibarıyla tektir. Burada Habermas'ın, Kant'tan alıntılıdığı bir vurguya yer vermek gerekmektedir. Kant'a göre insan doğası birleştirir, fakat insan kültürü ayırır. Daha açık ifadeyle, fizyolojik olarak insan dünyanın her yerinde aynı özelliğe sahiptir. Ama kültür için aynı şeyi söylemek olanaklı değildir. Dünyanın her yerinde kültürler birbirinden farklıdır ve hatta birbiriyle zıt olabilir. Bu yüzden insan doğası insanları birleştirirken, insan kültürü insanları birbirinden ayırır, yalıtır. Bu nedenle, yapay kültürel olguların, rasyonel olarak algılanması doğru değildir. Fakat Hitler, başarısına irrasyonel bir söylem aracılığıyla ulaşmıştır. Başarı rasyonel görünse de yöntem irrasyoneldir. Bu nedenle Adorno, irrasyonel olanın rasyonellik sınırları içerisinde işlem gördüğünü belirtir.

Adorno'nun çalışmasında iki önemli kavram karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramlardan ilki “ikincil topluluk (secondary community)”, diğeri ise “ikincil batıl inanç (secondary superstition)”tır. Adorno, modern toplumlarda, bireyler arasında var olan doğrudan bağlantıların koptuğuna dikkat çeker. Bu durumda bireylerin topluluk oluşturabilmesi, yani birbirleriyle doğrudan bağlantıya geçebilmesi artık olanaklı değildir. Adorno'nun “ikincil topluluk” olarak adlandırdığı durum budur: Birbiriyle doğrudan bağlantıya geçme olanağına sahip olmayan insanların oluşturduğu topluluktur. Bu sorun ancak arabulucu mekanizmalar sayesinde giderilebilecektir. “İkincil batıl inanç” olarak kavramsallaşan durum ise modern yaşamda kendisine yer bulamayan batıl inançların, astroloji gibi oluşumlarla yeniden gündelik yaşama girmesidir. Adorno, insanların birbirleriyle mal mübadelesi vb. gibi sadece aracı nesnelleşmiş sosyal süreçler aracılığıyla bağlantı kurduğu “ikincil topluluk” ile “ikincil batıl inanç” olan astroloji arasında bir analogi kurmaktadır. Aynı şekilde Adorno, gizlilikle bağlantılı kendi inceliğinden/hafifliğinden türeyen modern astrolojinin soyutluğunu, “nihai ciddiyet yokluğu”na bağlamaktadır (Crook, 1994, s. 20-21 & Adorno, 1994, s. 48-49).

Örgütlenmiş falcılığın “ikincil batıl inanç” karakterine tarihin birçok döneminde rastlanmaktadır. Tarihte papazların kendilerini bir gizem içerisinde sunmaları, günümüzdeki astrolojiden farklı değildir. Bu nedenle Adorno, gizliliğin binlerce yıllık bir tarihe sahip bir işbölümü olduğunu, kurumsallaşmış falcılığın binlerce yıllık bir tarihsel sürece bölünebileceğini ifade etmiştir (Adorno, 1994, s. 50). Adorno (1994, s.51), çok kuvvetli içgüdülerin, insanları astrolojiye yönelttiğini

iddia etmekte ve günümüz koşullarında astrolojik sistemin, büyük ölçüde insanların kendi eleştirel kontrolleri ve otoriter önerileri dışında sadece “ikincil batıl inanç” olarak işlem görebileceğini dile getirmektedir.

Adorno, çalışmasında sürekli olarak kullandığı “ikincil batıl inanç” kavramını biraz daha açmak ister. Çalışmasında incelediği materyaller için bu kavram bir anahtar niteliğindedir. Adorno’ya göre, ikincil batıl inanç, ezelden beri falcılıkla ilişki içerisinde. İnsanlar her zaman, gizli işaretlerden beklentilerini ve nelerin yaşanacağını öğrenmek istemişlerdir; aslında batıl inanç geniş ölçüde, antik çağda olayların gidişatını etkileme ve kontrol altına almaya çalıştıkları animistik sihirli bir pratik kalıntıdır. Adorno’ya göre, astrolojinin ciddiyeti ve gerçeküstüçülüğü reddi, her şey pahasına doğaüstüçülüğü anımsatmaktan uzak durması, onun en çelişkili ve zorlu özelliklerinden birisi olarak görünmektedir. Adorno, astrolojik irrasyonelitenin geniş ölçüde saf resmi bir karakteristiğe indirildiğini, yani “soyut otorite” olarak tayin edildiğini dile getirmiştir (Adorno, 1994, s. 51). Adorno, çalışmasında bu noktayı sıklıkla vurgular; astroloji, günümüzde batıl inançtan başka bir şey değildir. Yıldız falları, sorgulanmaksızın okunması ve itaat edilmesi gibi özellikleri nedeniyle hem otoriterdir hem de faşisttir. Adorno’ya göre, radyo dizileri ve gazetelerin astroloji sütunlarıyla faşist propaganda aynı karakteristik özelliği paylaşmaktadır. Bu karakteristik özellik, bireylere bağımlı kılınmış sahte bireysel gereksinimleri bir araya getirerek ve manipüle ederek işlemektedir (Crook, 1994, s. 11).

Astroloji sayfalarında verilen bilgiler, insanları rahatlatma/yumuşatma etkisine sahip olduğu için kullanışlıdır. Astroloji ciddi bir şekilde, insanların inançlarıyla ilgili önemli spekülasyonları ve hatta her hangi bir referans yokluğunu tamamlamaktadır. Diğer bir deyişle, yaşamda insanlara yol gösterdiği düşünülen soyut güç kaynakları, astrolojide bulunmamaktadır. “Olağan şeyler” sloganı, metafiziksel bir özlü söz olarak kabul edilmekte ve insanlar dünyalara ve kozmoslara bölünmektedir (Adorno, 1994, s. 66).

Astroloji ve Rüyalar

Astroloji, bireyin imgesel düzeydeki saldırgan dürtülerini yatıştırma, böylece bir rahatlama sağlama gibi sözde bir görev üstlenmiştir. Ama gerçeklik düzeyinde astrolojinin, bireyin normal işlevlerine müdahale etmesine izin verilmez. Adorno, astrolojinin, bireyin gerçeklik testini bozmaktan ziyade, güçlendirmeye çalıştığını düşünür. Bu bağlamda astroloji ve rüya arasındaki analogiyi açıklamak ister. Freud’un uyuma ve uyanık olma durumlarına ilişkin düşüncelerine başvurur. Çünkü O’na göre, rüyaların astrolojiyle olan bazı benzerlikleri, bu noktada kendisini ortaya koymaktadır. Adorno, Freud’dan bu yana, rüyaların bilinç ve bilinçdışı istekleri yerine getirerek uykuyu koruduğu şeklinde bir düşüncenin egemen olduğunu dile getirir. Freud’a göre, uyanık olma ise evham verici görüntülerle tatmin ediciliğin acizliğidir. Rüyaların içerikleri, bireylerin kendi psikotik hayalleriyle bir bağlantı içerisinde. Böylece ego, rüyalara dönüştürülen içgüdüsel materyallerin saldırısından sözde korunmaktadır. Adorno’ya göre, rüya alanı, düşünsel alanla sınırlandırıldığından, bu durum görece zararsızdır. Sadece uyurgezerlik gibi yalıtılmış bir durumda, motorsal araçların kontrolünü

sağlamaktadır. Bu nedenle Adorno şöyle bir yorum yapmaktadır: “Rüyalar sadece uykuyu korumamaktadır, aynı zamanda gece ortaya çıkan normal psikozlarda olduğu kadarıyla uyanık olma durumu, bireyin, kendi gerçekliğiyle başa çıkmasında sergilediği psikotik davranışına da engel olmaktadır.” Adorno’ya göre astroloji, rüyaların irrasyonelliğiyle uyanık olma durumunun rasyonelliği arasındaki böylesi çatlağa bir analogi önermektedir. Bu analogi çeşitli doğrultularda tanımlanmalıdır. Astrolojik inanç ne bireyin ruhsal yaşamının kendiliğinden bir ifadesidir ne de bireyin rüyasının içeriği kadar gerçektir. Astroloji, sadece önceden hazırlanmış ve sindirilmiş bir irrasyonelliktir. Günümüz filmlerine uygulanan rüya unsurları, artık astrolojiye de uygulanmaktadır. Bu süreç bütünüyle astrolojinin kendini birey bazında sindirme çabasıdır. Adorno, bu şekilde astrolojinin, kendi doğal görünümünü ve sosyal olarak kabul edilmişliğini ürettiğini belirtmektedir. Astroloji aynı zamanda rasyonel ve irrasyonel olan arasındaki sınırı yok etmeye girişmiş, kendisini kültür endüstrisine benzeterek, kurgu ve gerçek arasındaki mesafeyi kaldırmaya çalışmıştır. Adorno’ya göre astroloji, bireylere bazı özel günlerde riskli iş girişimlerinden uzak dur gibi tamamıyla irrasyonel kaynağa dayanan tutum önerilerinde bulunduğundan dolayı genellikle gerçeküstüdür. Rüya veya düş gibi vahşi bir görüntü sergilememesine rağmen astroloji, ego kontrolüyle aşırı bir şekilde çarpışmaksızın, gerçek yaşama akınına gerçekleştirmek amacıyla kuruntusal dürtülere izin veren hayali bir kabul edilebilirlikten başka bir şey değildir. Astrolojide irrasyonelliğin üstü çok dikkatli bir şekilde örtülmüştür. Astrolojik kaynaklarla -aynı zamanda tavsiyeler öneren- başa eden hammaddelerin (yıldızlar) çoğu, kuvvetli bir biçimde yeryüzüne indirilmiştir. Adorno’nun *Stars Down to Earth* (çalışmasının temel başlığı) ifadesi aslında bu cümlede gizlidir. Gerçekçi durumlara uygulanan mantıklı davranışların yasasına göre astrolojik sentez hem keyfidir hem de bütünüyle mattır. Adorno’ya göre bu unsurların karmaşıklığı, bir kitle olgusu olarak astroloji tarafından temsil edilen potansiyel tehlikenin tanımıdır (1994, s. 66-68).

Adorno’ya göre astroloji, çeşitli popüler gizlilik okulları arasında en fazla takipçiye sahip bir alandır. Gizlilik ticareti olmasa da sahte bir irrasyonellik yanılsaması satar ve bu nedenle spiritüalizmimizden daha fazla bir oranda kendisini benimsetir. Adorno, astrolojide hayaletlerin görünmediğini, fakat önerilerin ve tahminlerin astrolojik olgulardan türetiliyormuş gibi yapıldığı bilgisini vermektedir (1994, s.53):

Astrolojinin hazır-yabancılaştırılmış karakteri, bireyin aşırı basitleştirmeler yapmasına izin vermez. Bireyler tarafından edinilmiş bir psikolojik araç olarak astroloji, görünürde, nesnelere gerçekliği bağlamında bireyin serbest yüzen endişelerini kanalize eden, özümseyen ve buna odaklanan bazı fobik nevrotik belirtileri andıran çeşitli bakış açılarıdır. Ancak fobilerde sıklıkla nasıl yapılandığı önemli olmayan bu kanalize etme durumu, zorunlu olarak geçici ve düzensizdir. Bir fobi, bireylerin kendi psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için var olan nesnelere kullanır. Ticari astrolojinin gerçekçi nesnesi, özellikle astrologların, okuyucusunda bulunduğunu farz ettiği böylesi psikolojik gereksinimleri tanımlamak amacıyla ortaya çıkartılır ve yapılandırılır. Her iki durumda da, gerçek tanımayı ve doğrulamayı engellediğinden ve güncel koşulları saklamaya yöneldiğinden dolayı psikolojik kazanım, güçlü bir şekilde tartışılabilir. Fobik bir semptomla benzeyen astroloji ilgisi, bütün endişe objelerini

emebilir ve bireyi veya grubu etkisi altına alan saplantılı bir ilgi-çıkara dönüşebilir (1994, s.69).

Adorno, astroloji ve benzeri falların günümüz modern toplumlarında neye denk düştüğünü, kapitalizmle nasıl bağlantı kurduğunu *Minima Moralia* (2000) kitabının “Okültizme Karşıt Tezler” (aynı çalışma *The Stars...* başlıklı kitapta “Theses Against Occultism” başlığıyla da yayınlanmıştır) başlığı altında da görece irdelemiştir. Adorno’ya göre düşünce, geç kapitalizm döneminde büyüye gerilemiş ve geç kapitalist biçimlerle bütünleşerek onların bir parçası haline gelmiştir. Sistemin kıyılarında oluşmaya başlayan “alacakaranlık olgular”, duvarlarda açılan çatlaklardan dışarıyı görme çabaları, acınası arayışlar, dışarıda olup bitene yardım etmeden içerideki çürümeye yüz tutmuş eğilimleri aydınlatmaya başlamıştır. Sihirli küreleriyle tüketicilerinin yüreklerine korku salan ‘üçkâğıtçı küçük falcılar’, insanlığın kaderini elinde tutan daha büyük sahtekârların oyuncakları olmuştur. Gizli ve karanlık güçlerin hipnoz gücü totaliter teröre dönmüştür. İnsan ruhunun maddi sömürsünü şeytani bir hazla izleyen kâhinler, gülüşleriyle toplumun, kendisiyle alay edişinin bir göstergesine dönüşmüştür. Basındaki fal sütunları ise sistemlerin halka verdiği emirlerle paralel bir yapı sergiler olmuştur (Adorno, 2000, s. 249). Adorno, kapitalizmin ruhuyla, astrolojinin fonksiyonunun aynı doğrultuda işlediğine dikkat çekmiştir. Kapitalizmin emirlerinin, astrolojinin tahminleri ve önerileriyle paralel olduğunu vurgulayan Adorno, popüler kültürün parçası olan falların böylece kültür endüstrisine hizmet ettiğini bir kez daha farklı bir şekilde vurgulamıştır (Adorno, 1994, s. 81).

Adorno, yıldızlar gibi yabancılaşmış öğelerin anlaşılmaz bağlantılarını, özneye ilişkin bilgi gibi yansıtan astrolojik hokus-pokusçuluğun gerçek saçmalığının bir minyatür yeniden üretim olduğunu dile getirmiştir. Yıldızların yardımıyla ortaya çıkartılan tehlikenin, kendini bilinçsizlik, öznelerin yokluğu aracılığıyla devam ettiren tarihsel bir tehdidi anımsattığını belirtir. Adorno, doğal gizemin yıldız fallarıyla giderilmesi durumunun, insan dışı faktörlere aktararak dillendirildiğini belirtir. Diğer bir deyişle, falcılar kendilerinden bir şey katmazlar sürece, onlar sadece yıldızların hareketinin anlamlarını çözümleyerek, kendilerini sözde sürecin dışında tutarlar. Ömür çizgilerine bakarak insanlara, gizlice bir hastalıklarının geliştiğini söyleyen sahtekâr falcılar, bu sahtekârlığı, saptadığı yerle yani sadece avuç içiyle sınırlandırır. Bu kehanet, tüketicilerin gerçekten teşhisten kaçındığı yerde, kolektif alanda bu durum tümüyle geçerli olacaktır. Adorno’ya göre gizliciler, çocukça bir korkunçluk taşıyan bilimsel fantezileri doğal olarak çok severler. Evrenin her yerinde bulabildikleri ruhlarla uranyum izotopları arasında yarattıkları kafa karışıklığı, aslında aksine berraklığın ta kendisidir. “Batıl inanç bilgidir, çünkü toplumsal yüzeyde dağılmış bir halde duran yıkım şifrelerini bir bütün olarak görür; çılgınlıktır, çünkü ölümü arzuladığı bütün bir süreç boyunca yine de yanlısamalara bağlı kalmıştır.” (Adorno, 2000, s. 250). Adorno’ya göre gizlicilik kalın kafalıların metafiziğidir. Medyumların basitliği, gerçeklerin sıradanlığından daha rastlantısal bir durum değildir. Sırlar âleminin şimdiye kadar insanlara iletmediği en önemli mesajlar, rahmetli

büyükanneden selam, yakın zamanda bir yolculuk ve kısmet gibi şeylerin ötesine asla geçememiştir (Adorno, 2000, s. 251). Astrolojik yorumlar, geleceği gördüğünü iddia eden kâhinler, falcılar gündelik yaşamda olası basit olayları görmekten (sözde) ileriye geçememiştir.

Astrologlar ve ruhçular, her soruya verdikleri dümdüz ve kesin cevaplarla sorunları çözmiyor, sadece bazı kaba dayanak ve çıkış noktalarının yardımıyla her türlü çözüm imkânının ötesine atıyorlar. Bir tür uzay olarak tasarladıkları yüce âlemlerinin düşünölmeye hiç ihtiyacı yoktur: O da tıpkı sandalyeler ve vazolar gibi doğaldır ve orada duruyordun Böylece konformizmi de pekiştirir. Orada olanı, düpedüz orada olmanın kendi başına anlam olması kadar memnun eden bir şey yoktur (Adorno, 2000, s. 251).

Adorno'nun Bakışından Astroloji ve Medya İlişkisi

Medyanın astroloji/yıldız falları gibi içeriklere yer vermesiyle şekillendirdiği sosyal yapı, kapsamlı bir şekilde 1953 yılında Adorno tarafından irdelenmiştir. Adorno, 1952-53'lü yıllarda ABD'yi ziyaretinde yıldız falları üzerine bir araştırma gerçekleştirmiş ve bu araştırmasını *The Stars...* başlığı altında yayımlanmıştır. *Los Angeles Times* gazetesinde *Astrolojik Tahmin* başlığı altında Carroll Righter (Başarılı bir Amerikan astrolog olan Righter'in yazıları sadece bu gazetede değil, dünya genelinde 166 gazetede yayımlanmıştır [Madige, 1962, s. 379]) tarafından kaleme alınan yazıların üç aylık süreci incelenmiştir. Adorno (1994, s.52), bu çalışmayla astrolojiyi takip edenleri uyaran bir resim yapmak istediğini belirtmiştir. *The Stars...*, bireyin kendisine ait olan birincil gizli güç deneyiminin, bir olgu olarak sosyal yaşama girişi üzerine yoğunlaşmıştır. Adorno'nun çalışmasında, gizli gücün kurumsallaşmış, nesnelleşmiş ve daha geniş ölçekte sosyalleşmiş görüntüsü analiz edilmiştir (1994, s.48).

Adorno, gazetelerin içeriklerini şekillendiren unsurlardan birisinin, fallar olduğunu ve bu fallarla yayınların amacının ise, diğer yayınlarla amaçlanandan farklı olmadığını düşünür. Kültür endüstrisine hizmet eden, kendi sermayesini çoğaltma peşinde koşan ve sistemin çıkarlarıyla paralel bir çizgide ilerleyen kitle iletişim araçları, yıldız fallarıyla da bu amacını gerçekleştirme peşindedir. Durum böyle olunca, bu içeriklerden okuyucuyu gerçekçi ve sağlıklı bir biçimde bilgilendirmesini beklemek mantıklı görünmemektedir. Bu tarz içeriklere yer veren yayınların, kendi okurlarının düşünme yöntemlerini şekillendirdiğini ve bunu yaparken de içeriklerini okurların gereksinimleri, beklentileri, istekleri vb. doğrultusunda kurguluyorlarmış gibi bir bilinç yarattığını ifade eder. Bunu da satış adına yapmaktadırlar (1994, s.52). Adorno, bu yorumunu yaparken sadece *Los Angeles Times* gazetesinin astroloji köşesini incelemekle kalmamış, aynı zamanda *Forecast, Astrology Guide, American Astrology, World Astrology, True Astrology, Everyday Astrology* gibi yayınları da takip etmiştir (1994, s. 59). Adorno, hangi süreçlerin günümüz toplumunun bazı eğilimlerini, aynı zamanda tipik psikolojik trendlerini bir semptom olarak işaretlediğini ortaya koymak amacıyla astrolojiyi analiz ettiklerini; *Los Angeles Times* gazetesinin sütununun ayrıntılı bir biçimde incelenmesiyle, okuyucunun bağımlılık gereksiniminin sürekli olarak nasıl önceden varsayıldığını, teşvik edildiğini ve kullanıldığını açığa çıkarttıklarını dile getirmiştir (1994, s. 153).

Adorno, toplumsal yapıda, gerçek politikalarda veya yüzeysel kamusal alanda kendisini doğrudan göstermeyen irrasyonel davranışların bulunduğunu düşünmektedir. Adorno, bu yapıların duygusallıkla, hassasiyetle vb. duygularla fark edilemeyeceğini, psikiyatri ve psikoloji gibi disiplinlerin de bu irrasyonel davranışları ortaya çıkarma gibi bir güce sahip olmadığını belirtir. Bu konuda sosyolojiyi ön plana çekmeye çalışan Adorno, *The Stars...* çalışmasının nedenini bu süreçleri açıklamak olarak belirtir. Diğer bir deyişle günümüz rasyonel toplumunda, kendini gizleyen veya rasyonel olarak lanse eden irrasyonel olguları betimlemeye çalışmıştır. *The Stars...*, sahte-rasyonaliteyle kaynaşmış irrasyonel elementler içeren, geniş ölçüde sahip sosyal olguların doğasını araştırmayı amaçlayan bir analizdir. Çalışmanın, astrolojinin değerini arttırma gibi bir amaç gütmeye çalışmadığını vurgulayan Adorno, psikolojik bir analiz yapmadığını, yani Freud'un eserlerini takip etmediğini, aynı şekilde psiko-analizlerin genelde üzerinde durduğu gizemlerle ilgilenmediğini, çalışmanın her türlü bireysel batıl inanışı, inançların gizli kaynağını sorgulamak gibi bir niyete sahip olmadığını belirtmiştir (1994, s. 48).

Adorno, gizliliğin, çağdaş astrolojide marjinal bir role sahip olduğunu belirtmiştir. Günümüz toplumlarında ve özellikle kitle iletişiminde gizliliğin kurumsallaşmış, nesnelleşmiş ve büyük ölçüde sosyalleşmiş görüldüğünü ifade eden Adorno, ikincil toplumlarda insanların birlikte yaşamasının, birbirleriyle doğrudan bağlantıya geçmesinin ve birbirlerine ilişkin bir şeyleri doğrudan bilebilmesinin artık olanaksız olduğunu vurgulamıştır. Bu toplumlarda bireyler, ancak mal mübadelesi gibi sosyal süreçler aracılığıyla ilişki kurabilirler. Bu da bireylerin, kararlarının temellendiğini iddia ettikleri deneyimlerine bir bakıma yabancılaşması anlamına gelmektedir. Adorno'un ilgisini yönelttiği bu tür bireyler, toplumsal süreçlere genellikle gazeteler ve dergiler, çok pahalı olan profesyonel astrologların kişisel tavsiyeleri aracılığıyla katılmaktadırlar. Bu şekilde sosyal yapıda kendilerini var etmeye çalışan insanlar, genellikle kendi inançlarına yönelik kişisel bir temele sahip oldukları şeklinde bir numara yaparak, astroloji gibi olgulardan gelen böylesi bilgileri güvenilir tavsiye kaynağı olarak algılar ve kabul ederler. Aslında bu tarz bireyler, astrolojinin söylediklerine güvenen, fakat bu güvenin kaynağının, astrolojiden ziyade kendi inanç yapıları olduğu şeklinde yalan söyleyen bireylerdir. Adorno, çalışmasında aslında, büyük oranda psikiyatri, senfoni orkestraları ve siyasi partilere benzeyen astrolojiyi kendiliğinden kabul eden bu tarz bireylerle ilgilendiğini belirtir ve bu insanlarla ilgili şu tespitte bulunur: Böylesi bireyler çok düşünmeden, kendi psikolojik taleplerine bir şekilde karşılık gelmesi şartıyla astrolojiyi kabul ederler, çünkü astroloji onar için vardır. Bu kişiler, zorla sistemin gerekçeleriyle ilişkilendirilirler. Bir gazetenin sütununda başlıca astrolojik sistemin mekaniğine adanmış bir monografi, asla kendi mekaniğini açığa çıkartmaz ve okuyucu aktif olarak katılmadığı astrolojik akıl yürütmede sadece iddia niteliği taşıyan sonuçlarla temsil edilir. Böylesi 'deneyime yabancılaşma', ticarileşmiş gizemin bütün diyarını kapsayan mutlak bir soyutluk, büyük modern zamanın irrasyonelliğiyle derin ilişkisi olan bir inanmama temeliyle, sahte şüphecilikle iyi bir şekilde geliştirilebilir. Tabi ki bu tarihsel bir süreçtir. Astrolojiyi içeren modern gizlilik hareketi, aşağı yukarı ölmüşün ve eski olanın yeniden tekrar-yapay bir okumasıdır. Bu nedenle duyarlılık/hassasiyet, -

aydınlanmanın günümüz evrensel yorumlarıyla tutarsız bir biçimde tekrardan canlandırılmış inançlara rağmen-, soyla ve psikolojik koşullarla canlı tutulmaktadır (1994, s. 48-49).

Adorno, materyaller aracılığıyla tüketiciye doğrudan veya dolaylı yollarla taşınan mesajlarda rasyonelliğin ve irrasyonelliğin iç içe geçmiş görüldüğünü vurgulamaktadır. Bu mesajlar, tüketicilerdeki önceden kabul edilmiş ve onaylanmış bilinçsiz kızgınlığı köreltmeyi amaçladığı kadarıyla irrasyonel; en yardımsever cevabı sunduğu şekilde numara yaparak, az çok gündelik pratik yaşamın sorunlarıyla ilişkili olduğu kadarıyla da rasyoneldir. Böylece kitle iletişiminde alımlayana sunulan mesajlar, irrasyonelliği ve rasyonelliği kombine etmektedir. Adorno'ya göre, babacı bir destekle ve ticari amaçlı bir öz-farkındalıkla yazılmış ruh sağlığı sütununu anımsatmasına rağmen astroloji, sadece otoriter bir pelerinmiş gibi görünmektedir. Astroloji yazılarının, kendilerine ilişkin kararlar verebilmelerinden ziyade, ne yapmaları gerektiği ve kendileriyle ilgili neyi bilmeleri gerektiği konusunda tamamıyla ikna edilmiş insanların arzularına cevap vermeyi amaçladığını dile getiren Adorno, bu olgunun altında sosyal ve psikolojik yorumlar gerektiren astrolojinin dünyevi bir görünüşünün yattığını belirtir. Mesajların çoğu, doğrudan sosyal ve psikolojik bir doğaya sahiptir. Nadiren, kırk yılda bir olsa da hakıyla sosyal ve psikolojik gerçeklikleri ifade eden bu mesajlar, aynı zamanda okurların fikirlerini belirli bir yönde manipüle edebilmektedir (1994, s. 52).

Adorno, çalışmasında astrolojiyi takip eden okuyuculardan ziyade, astroloji yazarlarına odaklandığını belirtmektedir. Adorno, konu açısından önemli bir noktayı gözden kaçırmamaktadır. Righter'ın yazıları üzerinden konuşan Adorno, yazarın astroloji yazılarının sansasyon içermediğini, ılımlı görüldüğünü fakat izole edilmiş aşırı rasyonellikler ve aşık batıl inanış görünüşleri içerdiğini tespit etmiştir. Diğer bir deyiş Righter, yazılarında irrasyonelliği arka planda tutmaktaydı. Astroloji köşesinde, toplumsal ilişkiler, hastalıklar için öneriler bulunmaktaydı. Sütündeki her şey saygılı, hassas ve dikkatli bir görüntü çizmekteydi. Okuyucuların hassasiyeti göz önünde bulundurulmakta ve tabi ki yazar bunu kendi otoriter kişiliğiyle sağlamaktaydı. Aynı şekilde Righter'ın astroloji köşesinde, burçlar kuşağının on iki yıldızı dışında astrolojik dil ve astrolojik incelikler yer almamaktaydı. İrrasyonel görünen elementler için arka tarafına itilmiş, görünen ise rasyonellik temelinde ilerlemekteydi. Okura önerilen pratik tavsiyeler, popüler psikoloji ve insan ilişkileriyle ilgili herhangi bir sütunda bulunan bir şeyin sınırlarını aşması olanaklı değildi. Tek fark, yazarın önermek zorunda olduğu sağduyu içeriğiyle orantısız görünen kendi gizemli ve irrasyonel otoritesine güvenmesiydi (1994, s. 56-57).

Yarı-Bilge Astrologlar

Adorno çalışmasında, astrologların yarı-bilge insanlar olduğunu ve zamanla okurları da yarı bilge bir hale dönüştürdüğünü dile getirmiştir. Yarı-bilgelik, bilimsel bilgidен görece uzak bir noktaya konumlanan bir bilme durumudur. Temelinde deney ve gözlem yer almaz. Daha çok, sosyal olguları gözlemele sonucunda oluşan bir genel kültür durumunu ifade eder. Yarı-bilginliğin astroloji için, verimli bir üretim zemini olduğunu, üstünlüğünü, narsist istekler tarafından, dürüst insanlara kanıtlamak için harekete geçtiğini belirtmiştir. Fakat yarı-bilgelik, karmaşık ve tarafsız entelektüel

işlemleri gerçekleştirecek bir konumda değildir. Adorno'ya göre, yarı-bilge astrologlar, tıpkı ırkçılıkta, yani diğer irrasyonel inançlarda olduğu gibi, karmaşık sorunlara kullanışlı formüller, öneriler getirmektedir. Aynı zamanda eğitimsel ayrıcalıklar dışında bireye, kendisini hoşnut hissedeceği pratik-kısa yollar önermektedir (1994, s. 61). Adorno, bireylerin astrolojiyi takip etme gerekçesi olarak, genişleyen yarı-bilgelik durumunu ve entelektüel kısa yollar gerektiren günümüz sosyal dünyasının saydam olmayışından kaynaklı bir entelektüel bütünleşme zayıflığını göstermektedir (1994, s. 69).

Astrolojinin Temelindeki Psikoloji

Adorno, astrologlarca tavllanmış farklı ilgi alanlarına ve endişelere sahip çok sayıda bireyin, sıklıkla astroloji köşelerinde tavsiyeler araştırdığını dile getirir. Bu tutum, bireyin beklentisini canlı tutan ve bireyi tehdit eden çözümsüz durumların mevcut aşamalarını, çıkmazlarını aşağı yukarı yansıtan astrolojik tavsiyelere mantıksal olarak yol göstermektedir. Yani bir astroloji yazarı, okurun kendisinden ne beklediğini bu şekilde bilebilmekte ve bu doğrultuda tahminlerde bulunmakta ve tavsiyeler sunmaktadır. Adorno, astroloji yazarlarının, yazarlarca gerçekten yardım edilmesini bekleyen okuyuculara, kendiliğinden vekâleten bazı yardımlarda ve yataklıkta bulunan bir doğaya sahip olmak zorunda olduğunu belirtir. Astroloji yazarlarının, hedef olarak gösterdiği alımlayanları ve bu alımlayanların herhangi bir şikâyetinin ve isteğinin özel doğasını bilmediğini vurgulayan Adorno, buna rağmen otoriter pozisyonları aracılığıyla konular ve kişiler hakkında bir şeyler biliyormuş ve takımyıldızlarından tatmin edici, yeterli ve açık cevaplar alıyormuş gibi davrandıklarını dile getirmektedir. Adorno, astroloji yazarının, belirli bir zaman dilimi içerisinde bazı işaretler altında oluşmuş olası takipçilerine ait her bir sorunun ne olduğu bilgisine sözde yoğunlaşmış gibi görünmekten başka seçeneğinin olmadığını veya bu şekilde konuşması gerektiğini ifade etmektedir (1994, s. 69-70). Başka bir deyişle, Adorno, astrolog yazarın, bilmediği ve dahi fikir sahibi olmadığı 'şeyler' hakkında 'miş' gibi yapmak zorunda olduğunu ve hatta bu şekilde davrandığını vurgulamak istemiştir.

Astroloji yazarları, gündelik yaşamla ilgili tahminler ve öneriler vererek insanları yatıştırılmaya çalışmaktadır. Astrolojide, kişilere özel yorumlar yapmaktan ziyade herkesi kapsamı açısından genel ifadeler kullanılmaktadır. Bu durum, sürekli kendisini tekrarladığından dolayı, astrologların söyledikleri zamanla kesin değişmez kalıplara dönüşür. Burada astrologlar, kendi yorumsal hatalarını en minimum düzeye çekmek ister. Bunun en iyi yolu ise genel olanı tekrarlamaktır. Okurlar, bu yorumları giderek içselleştirdikleri için zamanla yarı-bilge insanlara dönüşür. Başka bir anlatımla, astrologlar, astroloji takip eden okuyucuları yarı-bilge tayin eder. Gündelik yaşamda sorunlarla karşılaşan bu okurlar, astrolojinin kendilerine öğrettikleri doğrultusunda zaman zaman tarihe dönerek sorunlarını çözmeye çalışırlar (1994, s.70). Böylece astrologlar, psikiyatrların ve psikologların yaptığı işi farklı bir şekilde icra etmiş olurlar ve kendilerini otoriter bir kimlikle sunarlar.

Adorno'ya göre, astroloji yazarı, sıklıkla gözlemlene ortamı bulduğu modern yaşamın karakteristik kalıplarına ve modern yaşamın reçete yazdığı en sık tekrarlanan sorunlara ilişkin sahip olduğu bilgisine bel bağlamak, çok sayıdaki karakteristik durumu çözmek zorundadır. Çünkü her

zaman, bu karakteristik durumlar içerisinde, söz konusu astroloğa ait çok sayıda takipçi bulunmaktadır. Anlaşılan o ki köşe yazarı, özellikle olası takipçilerine ait olma olasılığı yüksek olan bu sorunları ortaya çıkarmakla yükümlüdür. Okurun dış destekler olmaksızın, bu tarz sorunları çözme gücüne sahip olmadığını kaydeden Adorno, rasyonel çözümler üretme yeteneğine sahip olmayan okurun, çareyi gazete sütunlarına yönelmekle bulduğunu söylemektedir. Bu bakış açısından astrolojinin, ciddi psikiyatlara ve popüler psikologlara eşit olarak bilinen bir alışkanlığa bel bağladığını dile getiren Adorno, gizli güçlerle hiçbir biçimde akrabalığı olmayan insanların, ne pahasına olursa olsun özlem duyuyor olduğu ve kendi yaşamlarına uygun hale getirdiği bilgiye tepki verecek bir konuma getirildiğini söylemektedir. Yani bireyler, astrologlarca güdülenmekte ve astroloji müptelası haline getirilmektedir. Astroloji yazarları, kendi okurlarını formatlamakta ve kendilerine bağımlı hale getirmektedir. Böylece yazar, kendi pratik yaşamında korkunç sonuçlara boyun eğmeyen ve gerçekten saf entelektüel bir düzeyde sorunuyla yüzleşme cesareti gösteren; büyük olasılıkla gerçeğe yüzleşmenin parçalayamadığı çok kuvvetli okurlarının isteklerini ve ihtiyaçlarını layıkıyla karşılaması şartıyla olgusal bir zemin üzerinde cezalandırılmadan kendisini ortaya koyabilmektedir. Adorno, okurların kendi hayal dünyalarında hayal kırıklığı yaşamamaları için astrologların ciddi ciddi önemler aldığı bilgisine de yer vermektedir (1994, s.71). Adorno'nun vurgulamaya çalıştığı, astrolojiyi takip eden okurların gerçeklerle yüzleşmeye hazır olduğu, bu bağlamda astroloğuna güvendiği ve astroloğun da bu güveni boşa çıkarma gibi bir lükse sahip olmadığıdır. Diğer bir ifadeyle, astrolog, okuruna güven vermek ve bu güveni her daim devam ettirmek zorundadır. Bu noktada karşımıza, astrolog ve okur arasında zaman içerisinde kurulmuş bir bağ çıkmaktadır. Astrolog kendisinden, okurunun ne beklediğini, okur ise astroloğunun ne verebileceğini bilir bir duruma gelmektedir.

Böylesi titiz görevleri yerine getirmek için köşe yazarı gerçekten Amerikan argosu konusunda saf bir filozof olmak zorundadır. Gazete sütunu ve psikolojik emsali arasında çarpıcı benzerlik oluşturmak belki de bir gerekliliktir. Adorno, köşe yazarının Freud gibi psikolojik bir donanıma sahip olsa bile bu şekilde davranamayacağını, yani tavsiyeler verdiği bireyin psiko-dinamik yapısını değiştirmeyi amaçlamadığını belirtir. Astroloji yazarı, gözlem yapmaktan ziyade okurunun psikolojisini harekete geçirmeyi, manipüle etmeyi amaçlamaktadır. Okuru parçalamaktan ziyade, savunma mekanizmasını kuvvetlendirmeyi amaçlamaktadır (1994, s.72).

Adorno, astroloji yazılarının kısmen tehditler barındırdığını belirtir. Fakat bu tehditler yumuşak nitelik taşımaktadır. Astrolog, okurunu şok ederek, kaybetmek istememektedir. Yani okur kaybetmemek için tehditler yumuşak bir şekilde sunulmaktadır. Adorno'nun deyişiyle astroloji sütunları, orta dereceli bir terör içermektedir/uygulamaktadır. Tehdit ve rahatlatma iç içe geçmiştir. Dikkatli kullan, kaza yapabilirsin vb. gibi uyarılar ve tahminler Adorno'ya göre orta şiddetli bir terördür, yani tehdittir. Bireyler, yaşamdaki olası tehlikelere dikkat etmelidir (1994, s. 72-73).

- (...) Zira, küçük sorun büyük sıkıntının görünen yüzü olabilir. Dikkat! (6 Ekim 2014, Balık).

- (...) Gizli düşmanlarınızın farkına varabilirsiniz ya da sağlığını ilgilendiren konular söz konusu olabilir (8 Ekim 2014, Boğa).
- Acele hareket etmemeye dikkat edin, zira iyi bir şey yapmaya çalışırken mevcut pozisyonunuza zarar verebilirsiniz (19 Ekim 2014, Balık).
- Gün içerisinde sakinliği korumaya çalışmak, riskli hareketlerden, yerlerden ve kişilerden, patlayıcı veya yanıcı özellikli nesnelere uzak durmakta fayda var (22 Ekim 2014).
- Eğlenme veya keyifli vakit geçirme uğruna yaralanma ya da hastalanma riski taşıyan işlerle uğraşmamanızda fayda var (...) (28 Ekim 2014, Balık).
- Sizi anlamsız tartışmaların içine sokmaya çalışan kişiler olabilir. Olası tuzaklara karşı tedbirli olmanızda ve bu tür diyaloglar içerisine girmemenizde fayda var (1 Kasım 2014, Başak).
- Özellikle bugünlerde yanıcı, kesici ve patlayıcı maddelerle ilişkilerde güvenliği ön plana almakta fayda var (13 Kasım 2014).
- Her ne kadar iyi niyetli olursak olalım bugünlerde, yorum, eleştiri, tavsiye veya önerilerimiz karşı tarafa itici görünebilir veya kendilerini tehdit altında hissetmelerine neden olabilir (...) (20 Kasım 2014).
- (...) Ancak, bu durumun imajınıza zarar verebileceği konusunda sizi uyarmam gerekiyor (24 Kasım 2014, Balık).

Bazı psikolojik betimlemelerin ardından, Adorno nevrotik sendromların ve her tür irrasyonel hassasiyetin, bütün zamanlarda çok sayıda insanın ruhsal dünyasına sunulduğunu söylemektedir. Bu durumların bazıları özellikle bazı dönemlerde kendisini ortaya koymaktadır. Modern kitle iletişimi, özellikle tepkisel biçimlenmeleri kuvvetlendirmeye yönelmekte ve beraberinde güncel sosyal bağımlılıkları savunmaktadır. Bu noktada Adorno, tehdit-yardım kalıpları içeren sütunların, çağdaş kitle kültürü içerisine boydan boya yayılmış-yerleştirilmiş araçlarla yakından ilişkili olduğunu belirtir. Kadınlara yönelik dizilerin de benzeri bir formülü takip ettiğini söyleyen Adorno, bu dizilerin “sıkıntıya girme ve sıkıntıdan çıkma” formülünü takip ettiğini söyler. Aynı formül Adorno’ya göre, eşit bir şekilde astrolojiye de uygulanabilir. Burada karşılaşılan temel sorun, okurun bu taktiği fark edip edemeyeceğidir. Bütün sütunlar, sakinleştirici armonik bir ton içermektedir. Bu sütunlar, sürekli bir biçimde her şeyin iyi olacağı, kötü gidişatın üzerinden gelineceği veya kötü gidişatın iyiye dönüşeceği şeklinde okuyucuyu teşvik edecek içeriklere sahiptir (1994, s. 75-76).

- İş hayatınızı, ekonomik durumunuzu ya da sosyal yaşamınızı ilgilendiren en keyifli veya başarılı süreç yolda! (...) (3 Eylül 2014, Aslan).
- (...) İlerlemek istiyorsanız değişikliğe açık olmalısınız. Fırsatlar yolda! (7 Eylül 2014, Yay).
- Her şeyin mümkün olabileceğini hatırlayacağınız, engellerin ve dışarıda kaldığını görerek mutlu olacağınız günlerdesiniz (10 Eylül 2014).
- (...) Ancak aniden ve beklenmedik bir şekilde her şey sizin istediğiniz hale dönüşebilir (10 Ekim 2014, İkizler).
- Karşınızdaki kişileri hafife almamanız durumunda her şey yolunda gidecektir (...) (11 Ekim 2014, Aslan).
- (...) Siz, kendi niyetinizi açıkça dile getirir ve her şeyin yolunda olduğu mesajını verebilerseniz, her şey yolunda gidecektir (13 Ekim 2014, Aslan).
- (...) Yakında önünüzde çok daha özgür olabileceğiniz ilişkiler ve sosyal çevreler oluşacak. Çok az bir süre daha sabır gerekiyor, o kadar (21 Ekim 2014, Oğlak).

Adorno, kitle iletişim araçlarının diğer içerikleriyle astrolojiyi kıyaslar. Sinema ve dizi filmlerinde kahramanların yer aldığını ve olumlu veya olumsuz bir şekilde kendi sorunu çözdüğünü söyler. Fakat aynı durumun astroloji yazıları için geçerli olmadığını düşünür. Astroloji yazısı, kişisel betimlemeler yapmasına karşın farklı bir biçimde organize edilmektedir. Bu yazılarda sorunu çözen güç, gizem, kahraman olayın dışındadır ve yazıda dolaylı olarak sadece ima edilir. Doğru yol gösterilir. Bu nedenle irrasyonel astroloji, diğer medya içeriklerine göre daha gerçekçi görünür. Adorno, astrolojide, kahramanın ya ilahi işaretlerle ya da daha genel olan çokbilmiş yazarla yer değiştirdiği tespitinde bulunur. Böylece okurun sorunu dış destekler, başka kişiler veya başka soyut güçler aracılığıyla çözülmüş olur. Okurun zayıf olmadığı bağlamında bir farkındalık yaratılır (1994, s. 76-77).

Astroloji yazıları, bireyin içerisinde bulunduğu sorunlarla, dış dünyanın sorunlarını pek bağdaştırmaz. Ünlü bir sözle Adorno, bu düşüncesini pekiştirmek ister: “Her şey insana bağlıdır.” Bu söz, insanı yatıştırma özelliğine sahiptir. Tam da kapitalist düzenin istediği türden insan formatlamaya birebirdir. Astroloji ortaya çıkan sorunların çoğunu, bireyin psikolojisine ve davranışlarına bağlamaktadır. Mevcut kapitalist sistem böylece eleştiriden kurtulmuş olur. Adorno, astrologların aslında bütün yönleriyle kötü gidişatın farkında olduklarını ama bunu düzeltmek yerine bozuk bir resim çizmeyi tercih ettiklerini belirtir. Bireylerden beklenen sadece verilen koşulları takip etmeleridir (1994, s. 79).

- Bugünlerde işyerinizde kolektif değerleri ön plana almanız gerekecek. Bu sizin için biraz zor olabilir ama kararınızın bireysel seviyede faydalarını göreceksiniz (13 Ağustos 2014, Aslan).
- Beklenmedik hoş gelişmeler bizi bazı tercihler yapmak zorunda bırakabilir. Diğer yandan, aynı sebeple yanlış beklentilere kapılıp bazı olanakları verimli kullanma şansını da yitirebiliriz. Gerçekçi olmaya çalışmalı ve gelişmeleri dikkatle takip etmeliyiz. Şanslar kapıda. İstikrarlı ve organize olan başarıya ulaşır (26 Kasım 2014).
- Bazı konularda ödün vermeniz veya güç mücadeleleri yaşanmaması için geri planda kalmanız herkes için en iyisi olacak gibi duruyor. Yapabilecek misiniz? (26 Eylül 2014, Akrep).
- Problem çözme konusunda pratik olmanız ve olayları basit şekilde ele almanız takdir toplayabilir. Ortaklık veya işbirliği gerektiren işlerin gündemde olacağı günlerdesiniz. Bazı ilişkilerdeki sorunları çözme olasılığı doğabilir (2 Eylül 2014, Koç).
- Sağlıkla ilgili konular gündeme gelebilir veya çalışma arkadaşlarınızı ilgilendiren gelişmeler yaşanabilir. Bazı işlerinizi tamamlayabilirsiniz ya da işyerinizdeki değişiklikleri gösteren haberler gündeme gelebilir (8 Ekim 2014, Akrep).
- Özel yaşamınızda sizi yanıltan kişiler olabilir. Maddi alanlardaki durumunuz veya planlarınız konusunda da gerçekçi olmanız gerekiyor. Riskli girişimlerden uzak durmakta fayda var. Yarın işler güzelleşiyor (10 Ekim 2014, Boğa).

Adorno, her şeyi dikte eden kaderin irrasyonelliğinin ve tavsiyeler öneren yıldızların, toplum için sadece bir ekran olduğunu söylemektedir. Bu ekran, irrasyonel kaynaktan doğan mesajlarla dışarı aktarılmakta ve insanları hem tehdit etmektedir hem de böylece varlığını sürdürmektedir. Adorno, bu yolla sosyal statükodan gelen mesajların sütunlar aracılığıyla tasavvur edildiğini, diğer bir anlatımla açığa çıkartıldığını dile getirmektedir. Adorno’dan doğrudan aktarmak gerekirse; “Sütunun bütün kanunları, sosyal gereksinimlerin bütün bireyler üzerinde işleyebilmesini güçlendirmek içindir.” Daha

irrasyonel gereksinimlerin daha irrasyonel nedenler gerektirdiğini ifade eden Adorno, antagonizmden ve sosyal koşullardan ortaya çıkan sorunların, sütunlar aracılığıyla sosyal kalıplarla uzlaştırıldığını ve bu amaç uğruna tehdit ve yardımın ise birleştiğini söylemektedir (1994, s. 80). Böylece astroloji köşeleri insanlara hem sözde yardım etmektedir hem de insanları tehdit etmektedir. Ve çelişkili iki durum, bir olgu altında birleşmektedir. Astroloji, çağımızda kapitalist sistemlerle kurumsallaşmış yaşam tarzlarının beklentilerine göre çalışır. Özetle, kapitalist sistem yıldızlarla adeta bir anlaşma yapmıştır. Statükoya uygun birey, böylece sosyal manipülasyonla yeniden üretilmektedir. Her zaman ortaya çıkmaya hazır olan veya ertelenen içgüdüsel arzular, astroloji tarafından bastırılmaktadır. Adorno, bu noktada, insanların bütünüyle astrolojiye inanmadığını, yani irrasyonelliği her zaman rasyonelleştirmediklerini ama bu sisteme inanmaları bağlamında koşullandırıldıklarını söyler. Böylece astroloji, kültür endüstrisiyle harmanlanmış olur (1994, s. 81-82).

Alımlayanın Görüntüsü

Yukarıdaki verilen bilgilerde astrologların, kendi kitlelerine ilişkin bilgi sahibi olduğuna zaman zaman değinilmiştir. Yazar, okurun kendisinden ne beklediğinin bilincindedir. Yazılarında bu beklentilere cevap vermek, yazarın astroloji yazmasının temel mekaniğini oluşturmaktadır. Okur, astroloji sütunlarında her daim profesyonel bir kimlikle temsil edilmektedir. Bu yazılar okura, otoriter olduğu, pratik olduğu, karar almak zorunda olduğu, teknik olarak akıllı olduğu ve sorunların üzerinden gelme yeteneğine sahip olduğu şeklinde sürekli bir bilinç yüklemektedir (1994, s. 82).

Adorno, durumu daha somutlaştırmak için kadınlar üzerinden gider. Astroloğun, kadının günümüz toplumlarında aşağı tabakaya ait olarak tanımlandığının farkındadır. Ve bunu bir araç olarak kullanır. Başka bir ifadeyle, kadınları, feminizm hareketini destekleyerek veya onları bu doğrultuda cesaretlendirerek, pohpohlayarak kendi okuru haline getirmektedir. Adorno'ya göre, köşe yazarları, kadınların aşağı dereceye ait olarak görüldüğünün farkında olan ve gündelik yaşama eşit bir şekilde katılmalarını destekleyen yazarlardan daha yüksek bir oranda durumun farkında oldukları şeklinde görünmektedirler. Bu bağlamda, erkekleri hedef gösteren içerikler kaleme almaktadırlar. Erkekler de aynı şekilde yazarlarca muhatap alınmaktadır. Erkekler karar alıcı bir konumda tanımlanabilmektedir. Kadınların erkeklere bağımlı olduğu vurgusuna dahi yumuşak fırça darbeleriyle yer verilebilmektedir. Gençler ise –genelde otuz yaş öncesi-, profesyonel yaşamda güçlü oldukları, bu yaş itibarıyla romantik eğilimlere sahip oldukları şeklinde muhatap alınmaktadır (1994, s. 82-83). Astroloji yazıları, herhangi bir kurumsallaşmış dini hedef göstermeden insanları ibadete yönlendirmeyi de hedefleyebilmektedir. Fakat ibadeti boş zaman etkinliği olarak tanımlamayı ihmal etmemektedirler. Özellikle tatile çıkacaklara bu şekilde tavsiyeler verilmektedir (1994, s. 84):

- Yeni ilgi alanları keşfedebilir veya yeni kişilerle tanışabilirsiniz. Hayatınızda olumlu değişiklikler yapmanıza faydası olabilecek yeni bağlantılar kurabilirsiniz. Aşk hayatınızda olumlu gelişmeler var. Kadere güvenin. (10 Kasım 2014, Yengeç).

Adorno, astroloji yazılarında alımlayanların çeşitli kesimlerden olabileceğini belirtmektedir. Örneğin, bazen hedefe araç sahipleri yerleştirilebilir. Bu araç sahiplerine pratik, genel tavsiyelerde bulunulur. Araç sahibi olmayanlara ise araç sahibiymiş gibi davranılır. Adorno, astroloji yazılarının,

okurun eğitim düzeyine referans göndermediğini, okurun kişisel kalitesini hiçbir biçime açıkça çağrıştırmadığını söyler. Genel olarak hoşnutluktan söz edilir ve okuyucular, üniversite, orta öğretim, ilköğretim gibi kategorilere açık bir şekilde ayrıştırılmaz (1994, s. 84). Ama alımlayanların en önemli özelliği, sosyoekonomik statüleridir. Astroloji yazıları, bireylere yönetici yardımcısı olma, yaşamda iyi bir pozisyona gelme gibi vaatlerde bulunabilmektedir. Özellikle *Fortune* dergisi bu duruma iyi bir örnek teşkil etmektedir (1994, s. 85). Astroloji yazıları, insanların psikolojik olarak zayıf oldukları ve bu şekilde bir bağımlılık gereksinimi hissettikleri üzerinden işlem görmektedir. Ayrıca köşe yazarları, hedef kitlesinin toplumda hangi sınıfa denk düştüğünü bilmektedir. Bu sınıf genel olarak orta sınıftır. Orta sınıfa astrolojik psikolojik desteklerde bulunmak temel amaçtır. Ama toplumlarda psikolojik desteğin önemli olduğunu düşünen sınıf ise genel olarak küçük burjuva olduğunu da hatırlatmak gerekmektedir (1994, s. 86-87).

Adorno, astrolojinin faşist, otoriter, baskıcı, zorba olduğunu sıklıkla vurgulamıştır. Bireyleri kendine bağımlı hale getirmeyi bu sayede başardığını belirtmeyi ihmal etmeyen Adorno, astrolojinin bireylere yol gösterebilmesi için, bireylerin astrolojiyi sorgulamaksızın takip etmesi ve astrolojiye inanması gerektiğini düşünür. En azından astroloji yazarları, böyle bir okur kitle ve daha genel olarak böyle bir toplum kurmaya çalışmaktadır:

Asıl gerçekçi olan astrolojik kalıbın kendisidir: birey, sistem ve kendisi arasında açık herhangi bir bağlantı kurmaksızın, yüksek oranda sistemleştirilmiş kurallara itaat etmek zorunda olduğuna inanır. Baskıcı sinir hastalıklarında olduğu gibi astrolojide de birey, ‘neden’ demeksizin bazı kurallara sıkı bir şekilde bağlanmak zorundadır. Bu sadece emrin korkutucu ve ezici gücü ile kaynaştırılmış görünen bir itaat körlüğüdür. Astroloji formunda görünen yıldızlara göre “yap ve yapma”ların girift sistemi, baskıcı sistemin kendi tasarımı olarak görünmektedir (1994, s. 87).

Yıldızlardan gelen tavsiyeler, irrasyonel otoriteryan bağımlılığı ve itaatkârlığı yükseltir ve anlaşılmaz ve acımasız yasaları güçlendirir. Adorno, astroloji yazılarının, rasyonel olmayan böylesi güç dayatmalarını temel malzeme olarak kullandığını söyler. Bireyler, tavsiyeleri okurken, otoriter ve baskıcı tavrı veya tavsiyenin nedenini asla sorgulamaz. Sadece söylenenleri uygulamakla veya olası ihtimalleri beklemekle yetinirler (1994, s. 87-88).

- Kendi mutluluğunuzu ve refahınızı ön plana almanız gereken bir sürece giriyorsunuz. Mutlaka bu şekilde davranmaya başlamalısınız (22 Ekim 2014, Yengeç).
- Ev ve aile hayatınız açısından güzel bir hafta. Önümüzdeki 1,5 ay boyunca ikili ilişkiler ve ortaklık gerektiren işler başlıklarında mücadeleler başlıyor. Karşı tarafın mutluluğunu ön planda tutmanız gerekebilir (14 Eylül 2014, İkizler).
- Sizin için çok önem taşıyan belli bir fikre veya programa bağlı kalma isteğiniz (aslında iş, aşk veya aile ilişkileriniz vb. açısından iyi olmayacağına dair işaretler olsa bile) çok normal (24 Ekim 2014).
- Doğruyla yanlış ayırmanın zorlaştığı günler. Dolayısıyla, tüm gerçekleri öğrenmeden sessiz kalmanızda veya fazla gürültü yapmamanızda fayda var (20 Ekim 2014, Oğlak).
- Endişeleri bir kenara bırakıp, hayalini kurduğunuz şeyleri başarabilirsiniz. Harekete geçmeniz gerekiyor (7 Ekim 2014, Aslan).
- Dış görünüşünüze önem vermeli ve yaşadığınız yerle ilgili planlar yapmalısınız (10 Kasım 1952, Akrep).

Astroloji sütunlarının psikolojik içyüzü, okuyucunun psikolojik içyüzünü geliştirmek için kullanılmaz, aksine okuyucunun savunma mekanizmasını sürdürmek ve okuyucunun irrasyonel kalıplara bağımlı hale gelmesini sağlamak amacıyla kullanılır. Böylece okuyucu astroloji yazarına daha yüksek bir oranda itaat eder. Astroloji yazılarının okuyucuya dikte ettiği baskıcı kalıplar aslında sosyal yapı içerisinde oluşturulmuş yapılardır. Düzenin oluşturduğu dayatmacı psikolojik yapılar, köşe yazarlarınca sadece okura aktarılır ve okurun bu yapılara itaat etmesi önerilir. Aynı zamanda gerçekçi olmayan bu baskıcı yapıların, gerçekçi olmayan boyutu saklanarak gerçekmiş gibi sunulur ve okurun sistemin irrasyonelliğini unutmaması sağlanır (1994, s. 88-89).

İki Evreli Yaklaşım

Astroloji yazıları hem gelenekselliği, hoş davranışları ve uyumluluğu hem de bütün süreçleri nesnel koşullardan yalıtarak, bireysel süreçlere bağlamaktadır. Diğer bir ifadeyle, gerçekliğin olumsuz görüntülerini iç sezi mekanizmaları şeklinde göstererek kontrol altında tutmaktadır. Aynı şekilde bu kontrol mekanizmasını üst noktaya ulaştırmak için içeriklerini kurgulamaktadır. Astrolojide bireylere, sorunlarının çözümleneceği bağlamında sözler verilmektedir. Ama şu şartlar altında: astrolojinin önerilerine razı ol ve söylemediklerinden uzak dur. Kendini astrolojinin kollarına bırak (1994, s. 89).

Her ne kadar astroloji, her şeyin yolunda gideceğini söylese de bu okur için tatmin edici değildir. Okuru tatmin edecek daha fazla şeylere gereksinim vardır. Uzlaşmayan ve bağdaşmayan gereksinimler veya sosyal gerçeklik gibi psikolojik ekonomiler aracılığıyla bireylere sürekli bir biçimde rahatsızlık verilmektedir. Astroloji sütunları, muhatap aldıkları bireyleri her daim 'engellenmiş' olarak yapılandırmaktadır. Bu engellenmişlik durumunu inşa etme, okuru rahatlatmak veya okurun gereksinimlerini reddetmesini sağlamak için yeterli değildir. Astroloji yazıları, okuru kendi otoriter yapısına bağımlı hale getirmek istiyorsa, var olan çelişkili durumları yakalamak/fark etmek zorundadır. Astroloji yazıları, var olan sorunu, saf bir pozitif ideoloji ilan ederek veya gündelik olayları kolayca çürütebilecek içerikler yayımlayarak çözemez; sorunun çözümü, astroloji yazısının düzenlenmiş mekaniğinde gizlidir. İşte burada devreye, yıldızların gizemli gücü girmekte ve çelişkili durumları törpülemektedir (1994, s. 89-90):

Burada temel resmi bir aygıt işlemeye başlar ve olasılıkla sütunun en etkili hilesi bütünüyle kendi temel aracından türer: yani zaman unsurundan. Astroloji temel olarak, yıldızların ne olacağını veya -eğer yaklaşım daha güncelse- herhangi bir gün veya saatte neyin tavsiye edilebileceğini veya edilemeyeceğini tanımladığı şeklinde bir numara yapar. Böylece, hangi burç altında olursa olsun güya herkesi etkileyen bu günün temel takımyıldızından dolayı çoğunlukla genel bir ruh hali, bütün bir gün boyunca sürdürülür (1994, s. 90).

Yaşamın birbiriyle çelişen gereksinimlerinin nasıl dağıtılacağı sorunu, çoğunlukla aynı günün farklı periyotları kullanılarak (çelişkili durumlar günün farklı saatlerine dağıtılır) aşılmaktadır (1994, s. 91). Adorno'nun iki evrelilik dediği durum, aslında bir bireyin aynı anda iki farklı yerde veya iki farklı durum içerisinde olamaması durumudur. Bu mantıksal bir hatadır. Fakat astroloji yazıları, bu iki evreli yaklaşımı kullanarak çelişkileri ortadan kaldırmaktadır. Bir çelişki yaratmamak adına, gün içerisinde bireyin yaşayacağı çelişkili durumlara zaman çizelgesi niteliğinde bir çizelge oluşturmaktadır. Bu sayede astroloji yazıları, bir birey için önerilen ve birbiriyle çelişen iki farklı durumu, -kendi aygıtını

kullanarak ve kendi aynasından bakarak- rasyonellik temelinde çözüme kavuşturmuş olmaktadır. Adorno, bu çalışmasında sıklıkla kullandığı ‘sahte’ ifadesini, farklı bir biçimde yine kullanmaktadır: “sahte çözüm.” (1994, s. 94).

- Sabahtan maddi konular gerginliğe yol açabilir ama akşam saatlerinde alacağımız bir haber ya da okuyacağımız bir yazı, finansal konulardaki çelişkili düşüncelerinize tam bir cevap olacak (8 Ağustos 2014, Başak).
- Duygularımızı ifadede zorlanarak, engellenmişlik veya baskı altında hissederek başlayan gün, otorite konumundaki (üst, baba, öğretmen, yetkili, eş vb.) kişilerle ilişkilerde yaşanabilecek zorlanmalarla devam ediyor. Akşamüstünden itibaren ise etkiler yumuşamaya başlayacaktır (17 Ağustos 2014).
- Fikir çatışmalarıyla başlayabilecek gün, akşam saatlerinde önemli işlerimizi halledebilmemiz için uygun olabilir (4 Eylül 2014).
- Sabah saatlerinde duygusal anlamda dengesizlik hissedilse de, işlerimizi rahatlıkla halledebileceğimiz, enerjimizi istediğimiz alanda kullanabileceğimiz, öneri ve tavsiyelerden yararlanabileceğimiz bir gündeyiz (5 Eylül 2014).
- Sabah saatlerinde, içinizden hiçbir şey yapmak gelmeyebilir, iç sıkıntısı veya huzursuzluk hissedebilir veya engellenmişlik hissi ya da baskılarla uğraşabilirsiniz. Öğleden sonra ise, sevgi temalı ilişkiler, estetik ve sanatla ilgili konular günün iyi bir akışta geçmesini ve kendimizi iyi hissetmemizi sağlayacaktır (28 Eylül 2014).
- Sabah saatleri biraz gergin etkiler içerse de, aslında hoş olanakların yüzünü gösterebileceği birkaç günlük dönemdeyiz (26 Kasım 2014).

İki evreli durumunun anlaşılması için Adorno’nun şu alıntılarına göz atmak yeterlidir:

Oysa bazı zorlayıcı semptomlar, içgüdüsel talepleri algılayan bozulmuş biçimlerdir, diğeri ise süper-egonun anti-içgüdüsel tehditlerini ifade eder, diğer semptomlar açık bir biçimde bu ikisi arasındaki mücadeleyi gösterir. Obsesif kuşku semptomlarının çoğunun üzeri, “Yaramaz olabilir miyim veya iyi olmalı mıyım?” formülüyle örtülür. Bazen bir semptom, sakıncalı bir dürtüyü temsil eden bir evre ile buna karşı savunma içerisinde olan diğer bir evre olmak üzere iki evreden oluşur. Örneğin Freud’un ‘fare-adamı’na, birisini incitme ihtimalinden dolayı yolda duran bir taşı kaldırma zorunluluğu ve ardından tekrardan o taşı yerine koyma zorunluluğu yüklenmiştir.

iki-evreli bir davranış. Bir hasta, sırasıyla bir yaramaz çocuk ve kati bir cezai amir gibi davranabilir. Obsesif nedenlerden dolayı bir hasta dişlerini fırçalamayabilir. Hasta dişlerini fırçalamamasından bir süre sonra, kendisini tokatlayabilir veya azarlayabilir. Diğer bir hasta her zaman bir not defteri taşır. Bu deftere, kendi hareketlerine göre övgü ve suçu belirtmek amacıyla onay işaretleri koyabilir (Fenichel’den akt. Adorno, 1994, s. 96).

Astroloji yazıları, bu şekilde çelişkili durumlara, pratik çözüm önerileri sunmaktadır. Bir nevi insanları, içerisinde buldukları çelişkiden kurtarmaktadır; daha doğrusu kendi oluşturdukları çelişkilere, yine kendileri çözüm üretmektedir. Adorno’nun, astrolojiyi takip etmekle, psikolojik bağlamda ego zayıflığı ve bağımlılığı arasında bir ilişki olduğunu birçok kez dile getirdiğini söylemek doğru olacaktır.

İş ve Haz

Adorno, bu başlık altında astrolojik tavsiyelerin, iş ortamlarında insanları nasıl motive ettiğine ışık tutmak istemiştir. Adorno, Almanya’da çocuklara İngilizce öğretildiğinde ilk olarak genellikle şu şiiirle başladığı bilgisini verir:

Work while you work, play while you play.

This is the way to be cheerful and gay.²

Adorno, iş ve hazzın birbirinden ayrılan iki kol olduğunu düşünür. Bu nedenle astroloji yazılarını, bu iki başlığı birbirinden ayırarak incelemek gerektiğini belirtir. Birey, sosyal olarak düzenlenmiş bir yapı içerisinde yaşamaktadır. Bireyi etkileyen bu sosyal organizasyon, iki parçadan oluşmaktadır. Birey, parçaların birisinde tüketici olarak işlev görürken, diğerinde üretici olarak işlev görmektedir. Sözde, bu toplumsal ekonomik yaşam sürecinin temel ikilemi bireye yansımış durumdadır. Adorno'ya göre kişiliğin bütüncül yapısı olan oyun ve işin tam anlamıyla birbirinden ayrılması, aslında modern toplumun bir parçalanmasıdır. Astroloji yazıları, böylesi sorunlarla can sıkıcı bir yol takip etmez, aksine iyi bir şekilde kurulmuş olan "çalıştığında çalış oynadığında oyna" tavsiyesine uygun bir politika güder. Bu durum, çağdaş kitle kültürünün birçok parçasına denk düşer (1994, s. 97-98).

Astroloji yazarları, anlamlı olarak kabul edilemeyen çok küçük mekanik işlemlere indirgenmiş ve herkes tarafından dahi yapılabilen, kendi öznel dürtülerine tamamen yabancı bazı işleri yapmak zorunda olan bireylerin, bir hiyerarşi ve bürokratik yapılanma içerisinde angarya işlerle uğraştığının ve bu bireylerin böylesi angaryalara direnç gösterdiklerinin çok iyi farkındadır. Bu bireyler, böylesi süreçlere tahammül edebilmeleri açısından yazarlarca sürekli bir biçimde uyarılmakta ve bir mekanizma içerisinde düzenlenmiş küçük ve önemsiz görevleri yerine getirmeleri bağlamında cesaretlendirilmektedir. Aynı şekilde iş yaşamında, çalış ve başkasının içgüdüsel müdahaleyle çalışma enerjini düşürmesine izin verme modeli, bireyin enerjisini toplamasında etkili bir formül haline getirilmiştir (1994, s. 98). Adorno'ya göre, gündelik işler, böylesi tavsiyelere ve özellikle daha uygun bir zamana ertele gibi tavsiyelere göre hemen yapılabilir özelliklere sahiptir. Astrolog için bu yöntem bir taktik haline gelmiştir (1994, s. 99).

- Duygusal yaşamınızı ya da iş hayatınızı ilgilendiren konularda harekete geçmeniz ve daha olumlu değişikliklere açık dönemdesiniz. Rutine bağlı kalmanın hiçbir anlamı yok. Değişimi kucaklama ve deneyimleme zamanı (3 Eylül 2014, Terazı).
- Önümüzdeki üç hafta boyunca, evinizle ilgili işler veya evde ağırLANacak konuklar ön planda olabilir. Evinizde tadilat ve dekorasyon işleriyle uğraşabilir veya taşınabilirsiniz (5 Eylül 2014, İkizler).
- Evinizi değiştirmek, ev alım satımı veya evinizde bazı değişiklikler (tadilat, tamirat, dekorasyon, dekoratif alışverişler vb.) yapmak için uygun 10 günlük süreçtesiniz (22 Kasım 2014, Başak).

Adorno, gündelik işler kavramının, tıpkı bir yasa gibi kayıtsız şartsız küçük görevleri yerine getirmeyi kabullenmek gerektiği düşüncesini yarattığını belirtmektedir. Bu durumun, içgüdüsel bir zorlamayla değil de cezalandırılma korkusuyla yerine getirildiğini ifade eden Adorno, astroloji sütunlarının, libido baskısı üzerinde oynayarak gündelik rutin işlerin anlamsızlığına gösterilen direnci kırmaya çalıştığını belirtmektedir. Böylece, gündelik işlerin önemi, ters oranda yükselmektedir. Bireye

² Çalıştığında çalış, oynadığında oyna / Budur neşeli ve keyifli olmanın yolu.

özel atfedilen küçük sorumluluklar fikrinin bulunduğu bölgede, bu tür bir psikolojik eğilim kullanılmaktadır. Birinin arabasını yıkamak, bazı ev işlerini yoluna koymak gibi aktiviteler –değersiz olsalar da-, bir dereceye kadar bireysel öznel çıkar sınırına, şirket işi rutinlerinden daha yakındır. Yani bireyin kendi öznel alanında yaptığı işlerin, kurumsal bir şirkette yerine getirdiği işlere oranla daha yüksek bir oranda kendisine ait olduğu hissi yaratılmaktadır. Köşe yazarının bilgisi, bu süreçle kaynaşmış durumdadır (1994, s. 99).

- Genel anlamda kendimizi ifade edebileceğimiz, özellikle akşam saatlerinden itibaren alışveriş, sevgi temalı ilişkiler, evi güzelleştirmek, dekorasyon yapmak vb. türünde başlıklar günü keyiflendirebilir (3 Eylül 2014).

Bugün küçük ev aletlerinin gerçek psiko-dinamikleri keşfedilmelidir. Bu nedenle bireyler, sistemin çıkarları ve kendi bireysel beklentileri arasındaki bağı, içinde buldukları sistemin koşulları altında kazanmaya çalışırlar. Bireyler, böylece yaptıkları işlerin kendi öznel dürtülerine ait olmadığını fark edemeyecek hale gelirler ve dahası sistemin koşulları altında insanlıktan çıkmış gibi bir görüntü sergilerler. Bu bireyler, ‘şeyler’e dönüşürler. Aslında Adorno, bu noktada bireyin nesneleşmesine dikkat çeker. Adorno’ya göre bu süreç, küçük ev aletleri libidosunun, egonun doğal kontrolünü beslemesi nedeniyle dolaylı bir narsisime dönüşecektir. Çünkü küçük ev aletleriyle ilgilenme, bireye ‘her şeye gücü yettiği’ şeklinde öznel bir güç atfedecektir. Adorno, algının bu türünün, ‘sonlar’ı ‘anımlar’a dönüştürdüğünü, bu anlamlara ise şeylerin kendisiymiş gibi davranıldığını söyler. Gazete sütunlarında, “ilginç küçük ev aletleri al” gibi garip ifadelerden ziyade, nadir de olsa böylesi aletleri kendin yap veya oluştur veya onlarla ilgilen gibi tavsiyelerde bulunulabilir (1994, s. 100).

Memnuniyet ve iş bölümünün iki evreli durumu, hem işi hem de memnuniyeti eşit bir şekilde bir durum içerisine yerleştirir. Hem işini yap hem de işini yaparken mutlu ol konsepti genel geçer bir yasadır astroloji için. Bu yaklaşım, psikolojik rasyonalizasyonun himayesinde seçildiğinden dolayı, ‘ego’yu ‘id’in üzerine yerleştirmeyi amaçlayan hoşgörünün rasyonelliği kesin bir biçimde sürdürülür. “Gazete sütununun en önemli ilkelerinden birisi -büyük olasılıkla hepsinden daha önemli olanı-, hazzın kendisinin eninde sonunda kendi reklam ve başarısının açığa çıkartılmamış bazı amaçlarına hizmet etmesi şartıyla hoş görülebilmesidir.” Bu ilke içerisinde iki neden barındırmaktadır. Bu nedenlerin ilkinde, gelecekte insanların kendi işlerine gösterdikleri direncin, -bu direnç geleneksel iş ahlakından türemektedir- üzerinden gelmeleri için yapmaları gerektiği şeylere yol gösteren egemen bir düşünce bulunmaktadır. Daha açık ifadeyle, günümüz dünyasında işler teknik ve sıkıcı hale gelmiştir. Bu durum, insanları gücendirir olmuştur. Bu nedenle insanları bu psikolojiden kurtarmak gerekmektedir. Astroloji yazarı, günümüzde kendisini gösteren böylesi özel sosyal irrasyonelliğe dikkat etmek zorundadır. İkinci neden, okurun kandırılmış hissinde yatmaktadır. Astroloji yazarı, ‘hazla kandırılmış suçluluk duyguları’nı bilmektedir. Bu duygular, bazı hazlar serbest bırakıldığı kadarıyla hoş görülebilir gibi bir düşünceyi okura yükleyerek hafifletilmektedir. Bu yaklaşım popüler psikolojinin şimdiye kadar öğrettiği bir yöntemdir. Bireye, eğer bu hazları serbest bırakmazsan nevrotik bir insana dönüşeceksin şeklinde tehditkâr bir bilinç enjekte edilmektedir. Yaşamda acilen ve

doğrudan yerine getirilmesi gereken ekonomi temelli bazı amaçlar vardır ki bunlar da yine haz içerir. Burada aslında bireyin hazzının yönü değiştirilir ve acilen farklı hazlarla doldurulur. Her halükarda okuyucunun haz eksikliği giderilmiş olur. Adorno, astroloji sütunlarında bu içeriklere sahip çokça yorum bulunduğunu belirtmektedir (101).

- Ertelenen randevular, iptaller, rötarlar, elektrikli cihazlar, ulaştırma ya da iletişimle ilgili problemler önümüzdeki iki hafta boyunca planlarınızı bozabilir (2 Ekim 2014, Başak).
- İncelikle yaptığınız planlar istediğiniz gibi ilerlemezse üzülmeyin. Üç haftalık geçici bir süreç bu! İletişim, elektronik cihazlar ya da ulaştırma ile ilgili sorunlara karşı tedbir aldığınız durumda problem yaşanmayacaktır (3 Ekim 2014, Balık).
- Yani, üç gün daha bilgisayar, elektrik-elektronik aletler, mekanik cihaz veya telefonlara bağlı problem ya da yanlış anlaşılması göğsüyoruz. Ardından, rahat ediyoruz (25 Ekim 2014).

Astroloji sütunlarının monoton atasözü “mutlu ol”dur. Bu söz şu şekilde yönetilmektedir. Yaşamda “engelleme” olarak bilinmek zorunda olunan şeyler vardır. Bu şeylerin üzerinden gelmek gerekir. Astroloji sütunları okura, engellerin üzerinden gel şeklinde bir bilinç yükleyerek “mutlu ol” felsefesinin önünü açmaya çalışmakta ve okuru bu doğrultuda cesaretlendirmektedir. Ancak bu cesaretlendirme, rasyonel çıkarlar tarafından benimsenmiş görünen rasyonel çıkar kurallarının aksine, içgüdüsel gereksinimler kadarıyla paradoksal olmuş ve hatta kontrol ve keyfiliğin bir parçası haline gelmiştir. Adorno, bu durumu ‘id’in ‘ego’ olması şeklindeki Freudyen bir parodiye benzemektedir. Astroloji sütunları, iyi insanı tanımlamakta/kurmaktadır. Bu tanıma uyan insanlar normal olarak nitelendirilmekte ve hatta muhtemelen böylesi insanların başarılı olacağı dikte edilmektedir. Ve insanlar, bu tanıma uymaları bağlamında kuvvetlendirilmektedir; çünkü mutluluğun göstergesi bu insanlardır. Adorno’ya göre psikolojik deneyimler, sempatik mutlu bir bakışa sahip kişisel bir yüz ile aksine mutsuz görünüme sahip soğuk bir yüz arasında yüksek düzeyde bir korelasyon olduğunu göstermiştir. Adorno, bu evrensel dışsallaştırma görüntüsünün, Wolfenstein ve Leites tarafından “eğlence ahlaki” olarak adlandırılan, yani sevsen de sevmesen de “eğlenmek için varsın” düşünceyle yakınlık içerisinde olduğuna dikkat çekmektedir. Adorno’nun burada vurgulamak istediği, her halükarda mutlu görünmelisin, çünkü sosyal yaşamda başarılı olan insanların özelliği onların bir şekilde mutlu bir görüntü çizmesidir. Hatta günümüzde cinsellik dahi eğlence ve hijyen olarak sunulmakta, anti-cinsel bir duruma büründürülmektedir. Böylece cinsellik şiddetini ve tadını kaybetmektedir. Bu eğilimin astroloji yazarlarınca da gösterildiğini ifade eden Adorno, Aldous Huxley’in *Cesur Yeni Dünya* isimli çalışmasında seksle ilgili şu vurgusuna odaklanır. Huxley, seks âlemlerini, sosyal işlevler içerisinde bozulmuşluk olarak tarif eder. “Olumsuz ütopya okurlarından birisi tarafından sıklıkla söylendiği gibi “bugünlerde herkes mutlu.” (1994, s. 101-102).

- Her şeyin mümkün olabileceğini hatırlayacağımız, engellerin ve dışarıda kaldığını görerek mutlu olacağımız günlerdesiniz (10 Eylül 2014).

Yaşamın sert kalıplarında hazzın yarı-hoşgörülülüğü, yinelenen bütün vaatler aracılığıyla sürekli canlı tutulur. Diğer bir deyişle, haz gezileri, partiler vb. olaylar bireylere pratik avantajlar

sağlamaları bağlamında yol gösterir. Bireyler, bu sayede yeni dostlar edinerek, yaşamdaki bağlantılarına yenilerini ekler. Özellikle iş gezileri ve partileri kişilerarası iletişimi geliştirmek için kariyer ortamları olarak gösterilir. Hatta özel yaşamı ilgilendirecek ipuçları da bu ortamlarda elde edilebilir. Astroloji yazılarının mekaniği, bu sisteme işlerlik kazandırma özelliğine de sahiptir (1994, s. 103).

- Arkadaşlarınızdan birinin çağrısına uyarak bir davete katılabilirsiniz. Sakın reddetmeyin, çünkü orada tanıyacağınız kişileri çok seveceksiniz. Bu aralar pozitif yaklaşımlara ihtiyacınız var (9 Ağustos 2014, Oğlak).
- Yeni ve yararlı arkadaşlıklar veya bağlantılar kurmak için uygun günler. Yeni sosyal çevrelere girebilir, destekçi kişilerle bir araya gelebilirsiniz. Kurulacak bağların bazıları sizin gerçekten faydalı olabilir (23 Kasım 2014, Kova).
- Daha önce gözünüze cazip görünmeyen bir öneri, bir davet ya da bir teklif gerçekte içinde fırsatlar barındırıyor olabilir. Olası potansiyelleri görebileceğiniz bir gün (13 Eylül 2014, İkizler).
- Yeni arkadaşlıklar kurabilir, mevcut arkadaşlarınızla ilişkilerinizi yenileyebilir veya yeni çevrelere girebilirsiniz. Sosyal yaşamınızda yeni görev ve sorumlulukların gündeme gelebileceği bir aylık sürece giriyorsunuz (19 Ekim 2014, Oğlak).
- Şanslı gelişmeler ve fırsatlar gündeminizde. Davetler, organizasyonlar veya grup çalışmalarının ön plana çıkabileceği bir haftalık süreçtesiniz. Sosyal açıdan hareketli günler (24 Eylül 2014, Yay).
- Oldukça hoş denilebilecek bir öneri, yorum, teklif ya da tavsiye söz konusu olabilir. Davet veya teklifleri ciddiye almanızda fayda var (7 Ekim 2014, Akrep).
- Yeni arkadaşlıklar kurabilir, mevcut arkadaşlarınızla ilişkilerinizi yenileyebilir veya yeni çevrelere girebilirsiniz. Sosyal yaşamınızda yeni görev ve sorumlulukların gündeme gelebileceği bir aylık sürece giriyorsunuz (19 Ekim 2014, Oğlak).
- Sosyal hayatınızın yenileneceği, yeni arkadaşlar edinebileceğiniz 10 günlük süreçtesiniz (...) (22 Kasım 2014, Kova).

Resmi olarak eğlence ve rahatlama amacına hizmet eden daha fazla boş zaman etkinliği, rasyonel çıkarlar aracılığıyla kabul edilir. Bireyin böylesi ortamları sevmesi veya böylesi ortamlara dikkatini vermesi düşüncesi yer almamaktadır. Bunun altında statüyü devam ettirme veya böylesi ortamlarda birisinin statüsünden yararlanma düşüncesi yatmaktadır. Bu nedenle, astroloji sütunları alımlayanların böyle davetleri geri çevirmemelerini tavsiye etmektedir (1994, s. 103).

- İhtiyaç ve isteklerinizi sadece huzuru sağlamak için ihmal ediyor olabilirsiniz. Sizi eğlendiren keyifli aktivitelere zaman ayırmalısınız (7 Eylül 2014, Terazi).
- Sosyal çevrenizi veya günlük rutin akışınızı ilgilendiren konularda türlü çeşitlilik yaşanabilecek bir aya giriyorsunuz. Gözünüze sıcak gelmeyen teklifleri geri çevirip, eğlenceli davetlere katılmalısınız (22 Ekim 2014, Başak).
- İşinizle ilgili belirsiz konularda dikkatle hareket etmelisiniz. Beklenmedik gelişmeler yeni fırsatlar yaratabilir. Harcamalarınızı azaltmaya çalışın (5 Kasım 2014, Akrep).
- Yurtdışı bağlantılı işler, yabancılarla ilişkiler, seyahatler, eğitim, hukuk veya medya konularında yenileyici etkiler veya yeni olanaklar kendini gösterebilir (22 Kasım 2014, Koç).

Adorno, astrolojinin bireylere hem eğlence, haz alma hakkı tanıdığını hem de bütçe bağlamında yol gösterdiğini dile getirir. Eğlenceyle birey, dengesini yerine getirir. Fakat bu eğlenceye harcadığı paraya dikkat etmelidir ve iyi bir biçimde planladığı bütçesine hiç kimsenin müdahale

etmesine izin vermemelidir. Astroloğun vermiş olduğu haz sadece basit bir haz değildir. Kanıtlanmış bir özelliğe sahiptir (1994, s. 104). Adorno, astroloğun okura, kendi rutin yaşamından uzak bir yere taşınma yetkisi dahi verdiğini belirtir. Böylece bireyi yarı-rutin tekrarlardan kurtarmış olur (1994, s. 105). Astroloji, bu başlık altında görüldüğü gibi, bireyi hem hazza davet etmekte hem de sistemin işleyişini sağlayacak 'iş' kavramı bağlamında cesaretlendirmektedir. Aslında resmen, sisteme uyumlu insan üretmeyi amaçlamaktadır. Fakat bunu yaparken, üstü örtük bir yol izlemektedir. Sistemin buhranlı işleyişini, bireysel tabanda zevkli hale getirmekte ve bireyi yaşamın çarklarında açık bir şekilde eritmeye çalışmaktadır.

- Çevrenizdeki kişilerin bazı tavırları, fikirleri, tepkileri veya yaşam tarzları hakkında olumsuz düşüncelere sahipseniz, bunu dile getirmeniz durumunda sert tepki alabilirsiniz (26 Ağustos 2014).
- Ekip çalışmalarının verimli olmasının veya grup aktivitelerinin istendiği gibi sürmesinin temel şartı, şikâyet etmeden çalışmak (1 Kasım 2014).
- Evinizi, ailenizi, duygusal yaşamınızı veya yaşadığınız yeri ilgilendiren konularda değişiklik yapılması gerekiyor olabilir. Bütçenizi aşmamaya özen gösterin (12 Kasım 2014, Aslan).
- Önemli işlerle uğraşmak için uygun olmayan birkaç günlük süreçtesiniz. "Hayır. Ben zorluğu severim" diyorsanız, ne güzel! O zaman keyifli geçirebileceğiniz birkaç gün! (18 Kasım 2014, Oğlak).

Ayarlama ve Bireysellik

Günümüz toplumlarında, insanların örgütlü yapılara itaat etmesi beklenir. Astroloji yazıları, toplum tarafından oluşturulmuş kalıpların farkında olduğu için insanları bu şekilde adapte edecek içeriklere yer verir ve hatta bireysellikleri kolektiflik altında toplamaya çalışır. Sosyal olarak kurulmuş yapılar içerisinde bazı ortaklıklar vardır. Bu ortaklıklar içerisinde bireylerin birbirlerinin aleyhinde çalışmasına karşı duracak yapılar kurulmuştur. Bu yapılar karmaşıktır fakat astroloji yazarına büyük olanaklar sağlar. Astroloji yazarı, bu yapılar sayesinde, birbiriyle çelişen-çatışan gereksinimleri çözümleyebilecek ve böylece herkesi bir konu üzerinde kısmen toplayabilecek ortak paydalar bulur. Yani sosyal olarak ayarlanmış/düzenlenmiş, yapılar toplum içerisinde bazı çıkarları bir paydada bir araya getirecek ve böylece bireysel çatışmaları engelleyecek özelliklere sahiptir. Astroloji yazarı, bu durumun ciddi bir biçimde farkındadır. Adorno'ya göre, astroloji sütunları, bireyselliklerin sosyal normlarla bütünleşmesini ümit etmemektedir, daha ziyade alımlayanların dış dünyadaki kurulmuş yapılara itaat etmesini istemektedir. Bu sütunlarda insanlara sürekli olarak, kara kara düşünmemeleri ve kendi fırsatlarını yakalamaları/yaratmaları hatırlatılmaktadır. Daha açık ifadeyle, bireylerin diğerlerine hoş görünmeleri, tartışmalardan sakınmaları ve duyarlı olmaları şeklinde tavsiyelerde bulunmaktadır (1994, s. 107).

- Belli tartışmalar açmadan önce iyi düşünmeli ve sakinleşmelisiniz. Zira karşınızdaki kişilerin söylediklerinizi anlamamasının geçerli açıklamaları olabilir (8 Eylül 2014, Başak).
- Kafanızdan geçenleri söylemeniz doğal ama gerçeklere ve doğrulara bağlı kalmalısınız. Diğer kişilerin özel hayatlarına saygılı olmanız durumunda kendinizi zayıf duruma düşürmekten ve türlü dedikodulardan korunabilirsiniz (28 Eylül 2014, Boğa).

- İşe yaramayan ilişkileri sonlandırıp, işinize yarayacak faydalı işbirliklerine odaklanmak isteyebileceğiniz günlerdesiniz (30 Eylül 2014, İkizler).
- Etkisiz, zaman kaybına neden olabilecek konularla ilgilenmek yerine serinkanlı olmak, olumlu tavırlar geliştirmek ve sabırla beklemek daha doğru (21 Ekim 2014).
- Önümüzdeki üç hafta boyunca ortak kaynak (kredi, burs, sponsorluk, nafaka, miras, prim vb.) kullanımı gerektiren konular için mücadele edebilir, olayları tatlıya bağlayabilirsiniz. Ekip çalışmaları içerisinde farklı şanslar barındırıyor (5 Eylül 2014, Kova).
- İçinde bulunulan durum; işbirliğine ve ekip çalışmasına yatkın olmayı, öneri ve yorumları (her ne kadar asıl istek veya fikirlerinizle uyuşmasa da) dikkate almayı gerektiriyor (24 Eylül 2014).
- Ekip çalışmasına uygun davranmanız, saygı göstermenize ve farklı planlarda yer edinmenize olanak sağlayabilir. Başkalarını etkilemek için harcama yapma yolunu da seçebilirsiniz (12 Kasım 2014, İkizler).

Dışa dönük “ayarlama”yı destekleyen özel bir tavsiye, “şişirilmiş ego”ya yönelik bir saldırıdır. Alımlayanların narsist hassasiyetleriyle hesaplaşan astroloji yazarı, böylesi bir bozulma için söz konusu kişiyi suçlamamaya özen göstermekte ve daha ziyade böylesi durumlarda yetkilileri ve üst düzey yöneticileri hedefe koymaktadır. Yani iş ortamlarındaki sorunlar kısmen bireyin kendisinden uzaklaştırılmakta ve yöneticilere atfedilmektedir. Bu yapılırken yine bir kılıfa uydurulmaktadır: “şişirilmiş ego” (1994, s. 109). Adorno, burada hoş olmayan hiyerarşik ilişkilerin, ‘şişirilmiş ego’ kavramına başvurularak yumuşatıldığını belirtir. “Üst düzey yönetici, küçük adam değil, bir şekilde dengesiz görünür.” Bu kişinin güç gösterisi, bir doğal zayıflık semptomu olarak gösterilir. Buradaki amaç ise alt düzeyde çalışanların bu kişilere itaat etmesini kolaylaştırmak ve çalışanları bu kişinin güçlü olduğuna inandırmaktır. Adorno, bunun psikolojik bir teknik olduğunu ve alımlayanın kendi sosyal bağımlılığıyla baş edebilmesini kolaylaştırdığını belirtir (1994, s. 110).

- İş bölümü yapmaya çalışırken bazı kişiler tarafından patron ya da patroniçe tavırlarına bürünmekle suçlanabilir ve bazı konularda saha dışına itilmeye çalışılabilirsiniz. Fazla talep kâr görünmemeye çalışmanızda fayda var (5 Eylül 2014, Boğa).
- Yönetici pozisyonundaki kişilerle ilişkilerinizi yenileyebileceğiniz, kariyer planınızda istediklerinizi yapabilme olanağı sağlayabilecek yeni başlangıçlara açık 10 günlük süreçtesiniz (21 Eylül 2014, Oğlak).
- Bazı konularda ödün vermeniz veya güç mücadeleleri yaşanmaması için geri planda kalmanız herkes için en iyisi olacak gibi duruyor. Yapabilecek misiniz? (26 Eylül 2014, Akrep).
- Oldukça kararlı ve inatçısınız. Ancak bugün, istediğinizi elde etmek istiyorsanız daha ılımlı olmanız ya da en azından o şekilde görünmeniz yararınıza olacaktır (14 Ekim 2014, Yengeç).
- Her istediğinizi yapma konusunda ciddi bir istek hissedebilirsiniz. Ancak, bu dileklerinizi beslemenin mevcut sisteminiz veya pozisyonunuz üzerinde değişiklik yapacağınızı da hatırlamanız gerekiyor (30 Eylül 2014, Akrep).

Adorno diğer taraftan iki evrelilik durumuna göre, insanların birey olarak cesaretlendirildiğini belirtir. Başka bir deyişle, bireyler sorunla karşılaştığında, sosyal bir mekanizmaya başvurmadan çözebilecek yeteneğe sahip olduğu şeklinde cesaretlendirilir. Örneğin bireye, yöneticisiyle yaşamış olduğu bir sorun karşısında, sessiz kalması ama bunu bireysel olarak, sözde doğuştan getirdiği/sezgisel

bir yeteneğine başvurarak yapması önerilir. Burada bireyin egosu ön planda tutulur ve sorunun üzerinden kendi egosu aracılığıyla gelebileceği biçiminde bir düşünce yüklenir. Astroloğun burada referans kaynağı, bireyin çekiciliği, cazibesi ve iç sezgileridir (1994, s. 111).

- Kendinize özgü çekiciliğiniz malum ve oldukça yetenekli birisiniz. Dolayısıyla, bugünlerde sevdiğiniz kişilere istediğiniz şeyleri yaptırmanız hiç de zor olmayacaktır (15 Ekim 2014, İkizler).
- Çekiciliğinize ve karizmanıza çok az insan karşı koyabilir. Bu hafta sonu, bu gizli silahlarınızı en iyi şekilde kullanarak isteklerinizi kolayca gerçeğe dönüştürebilirsiniz (18 Ekim 2014, Aslan).
- Bazı konuların altından kalkmakta zorlanacağımız hissine kapılırsanız da, doğuştan gelen yetenekleriniz sayesinde üstesinden gelebilirsiniz (19 Ekim 2014, Koç).
- Veya bireysel sezgilere başvurulabilir:
- Yaratıcılık içeren, ticari veya özel bir durumunuzu ilgilendiren konularda, başkaları aksini söylese de sezgilerinize güvenebilirsiniz (27 Ekim 2014, Yay).
- İşinizde riskleri olan alternatifler arasında kalabilirsiniz. Sezgileriniz ve çok boyutlu düşünme yeteneğiniz doğru seçimi yapmanıza yardımcı olacaktır (4 Ağustos 2014, İkizler).
- Kişisel becerileriniz sayesinde bir problemin çözülmesinde öncülük etmeniz söz konusu (7 Ağustos 2014).
- Diğerlerinin size anlattıklarına değil, sezgilerinize güvenmelisiniz (22 Ağustos 2014, Yay).
- Bu durumda gayretlerimizin sonuçlarını almaya başladığımızı ve çalışmalarımızdaki yaratıcılığı ya da zekâyı görebiliriz (23 Ekim 2014).

Böylece rasyonelleşmiş bir dünyada irrasyonel sezgiciliğe başvurulmuş olur. Burada psikolojik tedavi olarak, “bireysel karakterler” devreye girer. Bu da bireysel bir ‘doğal ekonomi’ tekelidir (112). Bu sayede, bireysel mal varlıkları tekel olarak tayin edilir ve ticari bir satış aracına dönüştürülür. Burada ‘farklı olmak’ bir ticari varlık kazanır. İnsanlar avutulur ve var olan olumsuz süreçlerle başa çıkmaları sağlanır (1994, s. 113).

Adorno, bireylerin, yukarıda değinilen yeteneklerini yeri geldiğinde kendi iradeleri doğrultusunda aktifleştirip-pasifleştirebileceğini dile getirmektedir. Bunun, eşsiz bir yetenek olmadığını söyler. Bu nedenle astroloji yazılarının, bu tarz tavsiyelere yer vermesi yeni bir olgu değildir, astroloji yazılarının bir parçasıdır. Burada önemli olan bireyin, kendi becerisidir fakat bu beceri astrolog tarafından pohpohlanır (113). Astrolog, böylesi bireysel yönelimleri geliştirmesi için bireylere tavsiyeler verir. Adorno, bu durumu tehlikeli görmez (1994, s. 114):

- Kendinize güvenli ve sağlıklı bir imaj çizebileceğiniz günlerdesiniz (16 Ağustos 2014, Başak).
- (...) Dış görünümünüzü ve yeteneklerinizi geliştirmenize yardım edecek değişiklikler yapabilirsiniz (...) (21 Ağustos 2014, Koç).
- Bugünden itibaren kendinizi, sağlığınızı, imajınızı ve dış görünüşünüzü her şeyin önünde tutmaya başlıyor ve yenilenme sürecine giriyorsunuz (5 Eylül 2014, Başak).
- İş hayatınızda ilerlemenize ve imajınızı güçlendirmenize yardımcı olacak bilgiler toplamanız gerekiyor (19 Kasım 2014, Yay).

Adorno, astroloji köşelerinin bireylere, maddi dünyada nasıl para kazanacakları veya mal varlıklarını nasıl arttıracaklarına ilişkin bilgiler verdiğini söyler. Fakat burada bir noktaya dikkat çeker.

Astroloji yazıları, para biriktirmenin yollarını anlatırken sadece psikoloji üzerinden gitmez, burada kurumsallaşmış bir dünya olduğu için sosyolojik bilgiye de gereksinim vardır. Yani bireyde hem psikolojik olarak para kazanma, sermaye biriktirme güdüsü oluşturulmaktadır hem de bunun sosyolojik yöntemleri öğretilmektedir. Özetle astrologlar, takipçilerine bütçe planları yapmaktadır (1994, s. 115). Örneğin, bilinmeyen bir kaynaktan para gelecek gibi:

- Önümüzdeki bir hafta içerisinde kazançlı alışverişler söz konusu olabilir veya elinize bir para geçebilir (18 Ağustos 2014, Yengeç).
- Kendine güven güzel şey, ama arabası olmayan kişilerden arabasını ödünç istemek veya kuruşu hesaplayan kişilerden borç almaya kalkmak zaman kaybı da olabilir, dikkat! (18 Ağustos 2014).
- (...) daha fazla borçlanmak yerine gelirleri artırmaya odaklanmalısınız (9 Kasım 2014, Kova).
- Yaşamsal gelirlerinizi artırmak veya iş hayatınızı yenilemek için lüzumlu değişiklikleri yapmanız gerekiyor. Yeteneklerinizi göstermenin yeni yollarını ya da yeni gelir kaynakları bulabilirsiniz (13 Kasım 2014, Kova).
- Hayattan daha fazla zevk almanızı sağlayacak olaylar, fikirler veya gelişmeler yolda. Kulaklarınızı ve gözlerinizi iyice açmanızda ve gerekli kâr-zarar hesaplarını yapmanızda fayda var (20 Ağustos 2014, İkizler).
- Maddi durumunuzu, hesaplarınızı veya belli anlaşmaların koşullarını kontrol etmenizde fayda var. Bazı kişiler veya olaylar kontrolden çıkmış olabilir (11 Ekim 2014, Başak).

Fakat bazen astroloji yazıları üstü örtük bir biçimde irrasyonel kaynaklardan bilgiler aktarmaktadır (1994, s. 116). Bazen şans oyunları vb. kaynaklardan para geleceği bilgileri verilmektedir. Ancak okurun buna doğrudan inanması pek de olanaklı değildir. Astroloji yazarı bunun farkındadır. Ama bu bağlamda yine de tavsiyelerde bulunur ve ipuçları verir. Bunu yaparken çok açık bir şekilde irrasyonel olduğunu hissettirmez. Bazı durumlarda ise okuyucunun “pervazsız beklentileri” harekete geçirilebilir. Diğer bir deyişle, bireylerde boş olan ‘pervazsız beklentiler’ doldurulur (117-118).

- Önümüzdeki beş gün boyunca maddi konular ön plana çıkabilir. Kazançlarınızı artırabilirsiniz veya elinize para geçebilir ya da tam tersi yüksek meblağlı ödemeler gündeme gelebilir (10 Ağustos 2014, Oğlak).
- Önümüzdeki bir hafta içerisinde kazançlı alışverişler söz konusu olabilir veya elinize bir para geçebilir (15 Ağustos 2015, Yengeç).
- Finansal konularda türlü fırsat ya da şanslar bulabileceğiniz iki haftalık süreçtesiniz (24 Ağustos 2014, Koç).
- (...) İlerlemek istiyorsanız değişikliğe açık olmalısınız. Fırsatlar yolda! (7 Eylül 2014, Kova).
- (...) Yeni başlangıçlar yapabilir, yeni fırsatlarla karşılaşabilirsiniz (...) (24 Eylül 2014, Terazi).
- Fırsatlar, olanaklar veya şanslar tek tek yüzünü göstermeye başlayabilir (...) (11 Ekim 2014, Yay).
- (...) yeni olanaklara ve fırsatlara açık bir haftaya giriyorsunuz (12 Ekim 2014, Kova).
- (...) Şanslar kapıda (...) (26 Kasım 2014).

Bunun dışında, zaman zaman klasik para kazanma süreçleri dışında gelir elde etme yöntemleri önerilebilir. Astrolog, bu bağlamda şans etmenine pek başvurmaz. Daha ziyade okuyucuya, birisinden ödünç para alması tavsiyesinde bulunur. Başka bir durumda ise, bireye yine irrasyonel bir biçimde,

kendisinin de farkında olmadığı “sahne arkasından” ifadesi kullanılarak yardım edileceği ümidi verilir (1994, s. 118).

- (...) Sizin düşündüğünüzden daha fazla şey oluyor arka planda (6 Kasım 2014, Balık).
- Kapalı kapılar ardında sizin için olumlu gelişmeler yaşanıyor olabilir. Gerekli onaylanmalar gerçekleşene kadar beklemeniz gerekebilir, sabırlı olun (30 Ekim 2014, Kova).
- Ani ve beklenmedik olaylar, haberler ya da elinize geçecek bilgiler şaşırtıcı olsa da, maddi açıdan lehinize kullanabileceğiniz durumları ortaya çıkarabilir (9 Ekim 2014, Balık).
- (...) Ancak aniden ve beklenmedik bir şekilde her şey sizin istediğiniz hale dönüşebilir (10 Ekim 2014, İkizler).
- İşinizle ilgili belirsiz konularda dikkatle hareket etmelisiniz. Beklenmedik gelişmeler yeni fırsatlar yaratabilir (...) (5 Kasım 2014, Akrep).
- Beklenmedik hoş gelişmeler bizi bazı tercihler yapmak zorunda bırakabilir (...) (26 Kasım 2014).

Astroloji yazılarında, klasik tavsiyelerin dışında okura, katı iş etkinliklerinden ziyade iş hiyerarşisi içerisinde kendini kandırarak, bazı kişisel bağlantılarını, kurnaz diplomasiyi kullanarak ilerleyebileceği tavsiyesinde bulunulur. Bu durum bazı tehlikeler içermektedir. Köşe yazarı, okura hileli yollara başvurmasını önerir, fakat bunu aşikâr bir biçimde yapmaz. Yani irrasyonel olanı rasyonellikle sunar (1994, s. 119).

- Normalde sizi destekleyen kişilerden birinin farklı davranışı şaşırtabilir. Sesinizi yükseltmemeniz ve politik davranmanız yararınıza olur (...) (11 Eylül 2014, Kova).
- Kontrolü elinde tutan kişilerle diyaloglarınızda dikkatli olmanız, önerilerinizi dahi diplomatik şekilde dile getirmeniz gerekiyor (...) (18 Ağustos 2014, Kova).
- Bazı kişileri zorlamanız durumunda gelebilecek sert tepkiler sizi rahatsız edebilir. Daha diplomatik olmakta fayda var (2 Ekim 2014, Aslan).
- (...) Diplomatik davranıp olayları en basit şekliyle ele alabilirsiniz (6 Ekim 2014, Yay).
- Diplomatik davranır ve küçük ayrıntıları dahi hesaplayarak hareket ederseniz, kendinizi her türlü olumsuz durumdan kolayca sıyrabilirsiniz (14 Ekim 2014, Başak).

Adorno, sektörle ilgili verilen tavsiyeleri çeşitli boyutlarıyla incelemeye devam eder. Üzerinde durduğu diğer bir kavram ise hesap verilebilirliktir. Sektörde yöneticilere hesap verme durumu, normal bir sorumluluk olmaktan ziyade bir tehdit unsuru olarak sunulmaktadır. Bu bağlamda hesap verme söz konusu olduğunda, okuyucuya, yöneticinin esp güreleme, ukala davranma vb. haklarının olduğu şeklinde tavsiyelerde bulunulur ve böylesi durumlar için davranış tavsiyeleri verilir (1994, s. 119).

- Hayattan daha fazla zevk almanızı sağlayacak olaylar, fikirler veya gelişmeler yolda. Kulaklarınızı ve gözlerinizi iyice açmanızda ve gerekli kâr-zarar hesaplarını yapmanızda fayda var (20 Ağustos 2014, İkizler).
- Belli girişimlerinizde veya işbirliklerinizde mutlaka kendi çıkarlarınızı korumanız ve kendi senaryonuzu uygulatmanız gerekiyor olabilir. Bu esnada, her şeyi en iyi şekilde hesapladığınızdan, ayrıntıları atlamadığınızdan ve olayları doğru yargıladığınızdan emin olmalısınız (30 Eylül 2014, Balık).

- Eviniz, işiniz ve sosyal yaşamınız arasında bir denge kurmanız, ortak kaynak kullanımı gerektiren konularda veya yapılacak harcamalarda dikkatli olmanız gerekiyor! (15 Ekim 2014, İkizler).
- Ailenizi, evinizi veya diğer mal varlıklarınızı ilgilendiren konularda alacağınız haberler veya ortaya çıkan bilgiler dikkat gerektirebilir. Ani ödemeler veya işle ilgili gelişmeler söz konusu olabilir (8 Ekim 2014, Oğlak).
- Bu haftadan itibaren ev alım-satımı, kiralama, ev arkadaşı bulma veya diğer gayrimenkul konularında yeni başlangıçlar yapabilirsiniz. Maddi veya aileyle ilgili konularda yeni şanslar var (24 Ağustos 2014, İkizler).
- Önümüzdeki üç hafta boyunca ortak kaynak (kredi, burs, sponsorluk, nafaka, miras, prim vb.) kullanımı gerektiren konular için mücadele edebilir, olayları tatlıya bağlayabilirsiniz. Ekip çalışmaları içerisinde farklı şanslar barındırıyor (5 Eylül 2014, Kova).
- Ortak kaynak kullanımı gerektiren işler (kredi, burs, sponsorluk, nafaka, miras, prim vb) ön plana çıkmaya başlıyor. Bu alanlarda zeki ve dikkatli olmanız gerekiyor (...) (15 Ağustos 2014, Kova).
- Eviniz, işiniz ve sosyal yaşamınız arasında bir denge kurmanız, ortak kaynak kullanımı gerektiren konularda veya yapılacak harcamalarda dikkatli olmanız gerekiyor! (15 Kasım 2014, İkizler).

Adorno, astroloji yazarlarının, okuyucularında bulunan hukuki kuralları tanımama ve anarşi yaratma gibi eğilimlerin farkında olduğunu belirtir. Bu eğilimler sosyal bütünleşme ve katı bir şekilde uyum göstermenin aksine eğilimlerdir. Her zaman hazır olan yıkıcı dürtüler, aynı kontrol mekanizmaları tarafından parçalanmaya da hazırdırlar. Yani kontrol mekanizmaları, yıkıcı dürtüleri hem doğurmaktadır hem de parçalamaktadır (1994, s. 120-121).

- Şimdilik, bazı ihtiyaçlarınızı içinde bulunduğunuz topluluğun iyiliği için ertelemenizde fayda var. Zira bu ihtiyaçları bir hak olarak görmeniz durumunda istediğiniz tepkileri almanız zor olabilir (27 Eylül 2014, Yay).
- Eğitim, seyahatler, bilişim, ticaret, yurtdışı bağlantılı işler dâhil her konuda ve her ilişkide uyumlu olmanın kazandıracağı günler (10 Eylül 2014, Oğlak).
- Belli bir girişiminizi bir adım ileri götürmeye çalışıyorsanız, yanlış yapmamak veya başarısız olmamak için daha uyumlu ve sakin adımlarla ilerlemelisiniz (29 Ekim 2014, Aslan).

Astroloji yazarları, ‘pratik ol’ gibi irrasyonel tavsiyeleri okuyucularına sunabilir. “Aile arka zeminin” ifadesi alımlayana, doğru yolu gösterecektir (1994, s. 121). Astroloji yazıları, bu vurgulara sıklıkla yer vermektedir. Aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi bireyin sorunlarını, aile desteğiyle çözebileceği aşılacaktır. Adorno, burada şöyle bir yorum yapmaktadır. Özellikle kapalı toplumlarda aile kavramı önemlidir. Ve bireyler aileleriyle temsil edilirler. Bazen aile zeminine başvurmak, bireylere ayrıcalık atfetmek anlamına gelmektedir. “Bağımlı olduğun ve seni sınırlendiren ailen hakkında düşün; kendini sevinçli ve üstün hissedeceksin.” (1994, s. 123).

- Ailenizle zaman geçirmenin faydasını görebilirsiniz. Dolayısıyla, sevdiğiniz kişileri ziyarete zaman ayırmanızda fayda var (8 Kasım 2014, Başak).
- Ailenizin sizin için ne kadar iyi şeyler düşündüğünü görmek, sizi son derece mutlu edecek. Bugünü onlarla geçirmek ve hasret gidermek size de çok iyi gelecek. Birlikte eskileri anımsayarak çok hoş vakit geçireceksiniz (12 Ağustos 2014, Oğlak).

- Eviniz ve ailenizle ilgili konularda şanslı etkilere açık, mutluluk verici birkaç günlük süreçtesiniz (17 Ağustos 2014, İkizler).

Adorno, astroloji sütunlarının, hayalleri sürekli dillendirdiğini belirtir. Bunu yaşamın iktisadi alanında da gerçekleştirir. Buradaki psikolojik değişiklik, sert sosyal koşullara yansır. Günümüzde para kazanmak veya para kazanacak kaynaklara ulaşmak, yatırımlar yapabilmek artık birçok insan için oldukça güçleşmiştir. Modern ticari yaşamda, başarılı veya zengin olabilmek için orijinal fikirlere, yeni yönelimlere, satış yapabilecek girişimlere ve düşüncelere gereksinim vardır. Astroloji yazarı, modern ticari yaşamda, başarılı olmanın gerçekten güç olduğunu fark eder. Bu farkındalık astroloji sütunlarında, okuyucuya iş yaşamıyla ilgili hayaller dağıtmak şeklinde ortaya koyar. Astroloji yazarı, ticari yaşamda başarı şansı düşük olan insanlarda bu bilinci tersine döndürmeye çalışır ve bunu okurun hayal gücünü kuvvetlendirmekle yapar (1994, s. 123-124).

- Bugünden itibaren kariyerinizi ve iş hayatınızı ilgilendiren konulara odaklanmaya başlayabilir, yeni planlar yapabilir, görüşme trafiğinizin hızlandığına tanık olabilirsiniz (18 Ağustos 2014, Yay).
- Ekip çalışmaları, işbirlikleri, bilgi alışverişleri ve farklı türde paylaşımlar sayesinde yeni planlar yapabilir, uygulanabilir çözümler üretebilirsiniz (3 Kasım 2014, Balık).
- Çalışmalarınızdan daha çok verim almak, daha çok kazanmak için yeni planlar yapmanız gerekebilir (4 Kasım 2014, Yengeç).
- Yaratıcılığınızı kullanabileceğiniz işlere veya sevgi temalı ilişkilerinize eğilmek istiyorsanız, tam zamanı! (25 Eylül 2014, Yay).
- Maddi konularda bazı engellerle karşılaşabileceğiniz bir dönemde olmanıza rağmen, yeni iş fırsatlarına, başvurularına veya bağlantılarına açık günlerdesiniz (24 Ağustos 2014, Koç).
- Diğerlerinin tipik hareketleri konusunda açık fikirli olmanız bir ayrıcalık gerçekten ve ilişkilerde huzurun sağlanmasına da yardımcı oluyor (29 Eylül 2014, Koç).

Astroloji sütunları, okuyucularına iş yaşamında nasıl davranacaklarıyla ilgili değişik tavsiyelerde bulunulabilir. Burada tavsiyeler popüler psikolojik boyuttan, popüler ekonomik boyuta geçer. Psikolojik ve rasyonel dürtüler birleşir. Astroloji sütunları, bazen bireylere modern olmaları gerektiğini söylerken bazen de muhafazakâr yöntem takip etmeleri gerektiği tavsiyesinde bulunur. Buradaki alternatif tavsiyeler duyarlılık ve hayal gücüyle özdeş değildir. Tavsiyeler, yatırımlarla, teknolojilerle ve iş yaşamıyla ilgilidir ve daha rasyoneldir. Bu noktada tekrar orijinallik yani kişiye özgülük devreye girer. ‘Modern ol’ şeklinde verilen tavsiyeler genellikle yeni teknoloji takip et, yeni üretim araçlarına yönel, yenilikler satın al vb. içerikler taşırken, ‘muhafazakâr ol’ şeklindeki tavsiyeler de harcamalarını kontrol altında tut, yatırımlarına dikkat et, riskli işlerden uzak dur biçiminde gerçekleşir. Başka bir ifadeyle, modern olmak, yeniliklere açık olma; muhafazakâr olmak, koruyucu olma anlamına gelmektedir (1994, s. 125-126).

- Sizin için eski önemini kaybetmiş işbirliklerinizi (bankacınız, sigortacınız, avukatınız, manavınız vb.), özel hayatınıza ilişkin ilişkilerinizi veya ortaklıkları bir kenara bırakmak ve yolunuza yeni birlikteliklerle devam etmek isteyebilirsiniz (23 Kasım 2014, İkizler).

Adorno, bazı astroloji yazılarında, modernliğin sıklıkla bilimselliğe eşit görüldüğünü ifade eder (1994, s. 126).

- Yeni ortaya çıkan bilgiler planlarınızı değiştirmeniz anlamına gelebilir. Geçmiş bir kenara bırakmakta fayda var. Olan biteni olduğu bittiği an da değerlendirmeniz geçmişin sizi engellemesinin önüne geçmenizi sağlayacaktır (18 Ağustos 2014, Boğa).
- Son dönemde ortaya çıkan bilgiler, orijinal planlarınızla çakışmıyor olabilir. Bu durumda, bir an önce yeni durumun parçası olmaya çalışmanızda fayda var (30 Ağustos 2014, Yay).
- Bazı konularda bilgi edinebilir ve ilerlemenize yardımcı dokunabilecek kişileri daha kolay etkileyebilirsiniz. Plan ve programlarınızı dile getirmeniz ve takipçisi olmanız, bazı konuların başlı başına bir iş olduğunu anlamanızı sağlayabilir (13 Kasım 2014, Başak).
- Geleneksel veya alışılmış şekilde düşünürseniz bazı ilişkilerinizin kontrolünü ele almak isteyebilirsiniz. Ancak bunun size bir faydası olmayabilir (1 Eylül 2014, Başak).
- Yeni şeyler denemeye açık olmalı ve keşif niteliğindeki fikirleri boş geçmemelisiniz. Yeni yöntemler denemeniz veya yeniliklere açık olmanız uzun soluklu hedefleri gündeme taşıyabilir (15 Ekim 2014, Kova).

Astroloji yazıları, bireyleri risk almaktan ziyade, yeniliklerin tanıtımıyla para kazanmaya özendirilmektedir. Adorno, burada ‘bilimsel ol’ uyarısının aslında astrolojinin kendine has bir endişesini ortaya koyduğunu düşünmektedir. Adorno’ya göre, astroloji ve bütün gizlilik unsurları, rasyonelleşmiş bir iş kültüründe, gizemli pratikler kaygısını aşmaya yönelik bir güdüye sahiptir. Bilim ise gizlililiğin, yani astrolojinin kötü bir vicdanıdır. Bu nedenle astroloji sütunları, astrolojik değerler üzerindeki tartışmalardan kaçınır ve bu sorunu bilim önünde saygıyla eğilerek gerçekleştirir. Başka bir deyişle astroloji, kendisini dolaylı olarak bilime dışsallaştırmaktadır. Yani bilimsel ol uyarısıyla, aslında kendisinin bilimsel olmadığını ima etmektedir (1994, s. 127).

Adorno, astrolojik hırs yorumlarının, kötü bir vicdanı hafifletmek için kendisini bilimsel bir sahte kült olarak sunduğunu düşünür. Burada bir güvenlik ideali ve endişe zaptı kendisini göstermektedir. “Kusursuzluk, sadece anlamsızlıkları ve saçmalıkları tamamlamaya, anal karakterin ukalalığının felsefi bir hatırlatmasıyla sağlanıyor olsa bile, burada bir hata yapmanın baskıcı korkusu ve ‘kesinlikle haklı’ olma durumu içerisinde yüksek bir hoşnutluk bulunmaktadır.” Bulunması zor belirsiz ifadeler, bu tür koruma için daha güçlü bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır. Adorno, bu davranışın, erken bağımlılıkların üst noktasında, Oedipal evre içerisinde baba korkusuyla güçlendirildiğini söylemektedir. Burada baba, çocuğun seks merakını kırmakta ve çocuğa seksi anlamının oldukça aptalca olduğunu, (çocuğun) yeni girişimleri keşfetmekten ziyade seksin geleneksel olarak bilinen ve yapılanla sınırlandırılması gerektiğini öğretmektedir. Astroloji sütunlarınca yansıtılan böylesi tutumlar, her zaman değiştirilemeyen zorunlulukları düzeltmeyi dile getirmekte ve olumlu gibi görünmesi sağlanmış olanın asla ötesine geçmemektedir. Adorno, astroloji okurunun, her zaman reçeteye göre eylemde bulunması bağlamında desteklendiğini söylemektedir. Kastrasyon korkusuyla bağlantılı cinsel arzuların geri çekilme sonrasında hiçbir şeyin olamayacağı hissi, orijinal olarak özlemi çekilen hazla yer değiştirmektedir: burada güvenlik dürtüsü, cinsellikle yer

değiştirmiş olabilir. Yine de bu yerinden etmenin irrasyonelliği, tamamıyla gözden kaybolmaz. Daha ziyade bu durum, bütünüyle astrolojik bakış açısından bir bilim olarak yansıtılır. Güvenliğin kesin kaynağı saklanmış ve düpedüz tanınmaz hale getirilmiş olduğundan, bu bilim (astroloji), su götürmez ve kesin vaatlerde bulunur. Yaklaşan tehlikenin ipuçları, kastrasyon korkusunun ağır bir biçimde sansürlenmiş son izleri olabilir. Astroloji sütunlarının, en hakiki bilinçsiz mesajları arasında yer alan en etkili mesaj ‘öncelikle güvenlik’ şeklinde bir slogana dönüşmüş olanı okumaktır (1994, s. 127-128).

Dayanıklılık ve Bağımlılık

Psikolojik olarak bakıldığında, sosyal düzen içerisinde öznelliğin zayıflığı, ciddi narsist kayıplarla birlikte bulunur. Gazete sütunları vekâleten bir görev üstlenmiş bir biçimde, bu kayıpları bir şekilde düzenlemek zorundadır. Bu amaçla, bazı gerçekçi fenomenlere başvurur. Bağımlılığın psikolojik hissi, böylece giderek yükselir. Fakat bireyin öznelliğini bırakması, aynı emeğe ve -öznelliği geliştirmek için önceden gereksinim duyulmuş olunan- aynı libido yatırımına gereksinim duyar. Bir bakıma bireyin öznelliğini bırakması, dayanıklı olmayı da gerektirir. Diğer bir deyişle dayanıklılık, öznelikten kopuşa destek olur (1994, s. 128).

Buradaki tartışmanın altında yatan çelişki kendisini, çoğunlukla insanlara bazen belirli tavsiyeler veren, bazen de eyleme geçmeden önce dikkatlice düşünmesini öneren alışkanlıklarda ortaya koyar. “Tereddüt etme” uyarısı, muhtemelen zaman baskısından türer. Bu baskı altında, alabildiğince yaygın bir etkiyle, kültürel olarak koşullanmış “ahkâm kesme” tabusuyla, birçok insan birlikte iş yapar. Adorno, bu durumu -bireyin kendi sorumluluğu üzerinde etki gösteren durumun- pratik olarak tehlikeli olduğunu belirtir. Yanlış kararlar (sözde) aldığı düşünülen insanlar, nadiren bu tarz kararları bağımsız bir şekilde takip etmek, onları iyi bir konuma getirmek veya bir sonraki eyleme hazırlamak için kendilerini bir pozisyon içerisine konumlandırırlar. Bu kararlarla birey, önceki yaşanmışlıklarını haklı gösterilebilir ama eğer verilen kararlar üst düzey eyleyenler tarafından düzenlenmiş politikalara uygun değilse, bu kararlar örtü/örtme olarak isimlendirilirler. Çünkü bu kararlar, psikolojik süreçleri gizleme görevi görebilir. Burada devreye astroloji sütunları girer. Bu sütunlar, modern toplumların bürokratik yapısını içeren tipik yapısal değişikliklerle bağlantı kurar; bu süreçlerle mücadeleye yönelik tavsiyelerde bulunur. Tavsiyeler, düşmanlık ve vazgeçilmezlik eyleminde bulunmak, özellikle eylem içerisinde yer alan dürtüyü yönlendirmek amacıyla değil; daha ziyade dikkatli düşünmek ve özellikle harekete geçmeden önce diğer bireylerle sorunları tartışmak gibi amaçlar doğrultusunda verilir (1994, s. 129-130).

- Ekip çalışmaları, işbirlikleri, bilgi alışverişleri ve farklı türde paylaşımlar sayesinde yeni planlar yapabilir, uygulanabilir çözümler üretebilirsiniz (3 Kasım 2014, Balık).
- Altından kalkabileceğinizden fazlası için söz vermemelisiniz. Durumunuzu doğru değerlendirebilecek kişilerle fikir alışverişinde bulunabilirsiniz (...) (8 Kasım 2014, Yay).
- Beklenmedik öneriler, teklifler veya hediyeler söz konusu olabilir (...) (21 Ağustos 2014, Terazi).
- Olumlu eleştiri veya öneriler gelişmenin en önemli yapı taşlarıdır, tepki vermek yerine kullanmayı bilmeli (...) (30 Ağustos 2014).

- Ekip çalışmaları, işbirlikleri, bilgi alışverişleri ve farklı türde paylaşımlar sayesinde yeni planlar yapılabilir, uygulanabilir çözümler üretebilirsiniz (3 Kasım 2014, Balık).
- Başkalarına yardım gerektiren olaylarda beklenmedik durumlar oluşabilir. Evinizi ilgilendiren konularda harcamalarınızı kontrol etmenizde fayda var. Maddi konularda danışmanlık almanın faydasını görebilirsiniz (13 Kasım 2014, İkizler).

Adorno, astroloji sütunlarının, okuyucuları, takımların bir üyesi olarak kurguladığına veya onları bu şekilde motive ettiğine dikkat çekmektedir. “Bazı mitinglerde ve demokrasi karikatürlerinde çoğunluk tarafından alınan kararlar sayesinde yerleştirilebilen her şey, güya çok büyük ideolojik inanç olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda, insanlarla şeyler hakkında konuşmayı sürekli teşvik etme, birçok insanın inancına/görüşüne başvurma anlamına gelmektedir.” Başka bir deyişle diğer insanlar, söz konusu bireyler ve bu bireylerin kararları hakkında daha fazla bilgiye sahiptir. Bir birey, kendine ilişkin bilgileri başkalarından daha iyi bir biçimde alabilir. Böylesi bireyler, kendisine yabancılaşmış bireylerdir. Adorno’ya göre, buradaki bağlantıda yer alan şey, “anlam” kavramının astroloji yazılarına ekilmesidir. “Anlama” ve başkalarını anlamının yanı sıra “anlaşılma” üzerindeki sosyolojik vurgunun sosyal bir atomlaşmayı yansıttığını ifade eden Adorno, astroloji sütunlarının, kimin soğuk tutulacağını, kimin canavarlaştırılacağını, kimin katılaştırılacağını ve sosyal ilişkilere yabancılaştırılacağını büyük olasılıkla doğru bir şekilde hesapladığını dile getirir. Adorno’ya göre burada, nesnel uzaklaştırma, açık ve hassas bir şekilde güya her yerde mevcut olan “insan çıkarı” tarafından sağlanmaktadır ve böylece diğer insanlara ulaşmaya yönelik tavsiyeler verilmektedir (1994, s. 130-131).

- Aile bireylerinden kimin çıldırması olduğunu en iyi senin anlayabileceğin konusunda emin olmalısın (22 Kasım 1952, Akrep).
- Otoritelere oldukça dikkat etmelisin. Kimin sorunlu olduğunu anlamalısın (18 Aralık 1952, Koç)
- Gösterişli ortaklıklar, aklın kişisel huzurunu bulamama düşmanlığı, seni derin kasvetlere salmayı deneyecektir. Anla fakat bu kasvetli çizgiyi takip etme (30 Aralık 1952, Oğlak).

Adorno’ya göre, anlamının aktif ve pasif evresinin manipülasyonu dışsallık ve iç sezi alanı birbiriyle bağlantı kurar. Bu nedenle manevi/soyut olan, (toplumsal) mekanizmalarla bütünleşmiş bir görüntü sergilemektedir. Bu süreçte, astroloji yazılarında, nesnel sorunların öznel veya psikolojik olana aktarılması durumu dikkat çekmektedir. Gazete sütunları, bireyleri, yüksek vizyonlar gerektiren süreçleri terk etme ve hatta buradaki yöneticilere itaat etme açısından güdülemektedir. Ve psikolojik öz-yansıma, gelecekteki düzeni kuracak olan araçlar içerisine aktarılmaktadır (1994, s. 131-132).

Astroloji yazıları, böylelikle dayanıklılığı gerçek yaşama göre, görece daha az bir ciddiyetle işlemektedir. Kişilerin dayanıklı olmasını, diğer kişilerle olan ilişkilere bağlayabilmekte, bazı durumlarda ise aksine, var olan ilişkilerini gözden geçirmesi veya koparması şeklinde tavsiyeler verebilmektedir. Bu tavsiyeler, astroloji yazılarında açık bir biçimde dillendirilmemektedir. Bireylerin, astroloji sütunlarında hem olumlu hem de olumsuz olarak yönlendirilebildiğini vurgulayan Adorno, yaşamın gerçekçi boyutunun, insani figürlere indirgenmesinden mustarıptır. Astroloji yazılarında,

çizilen güçlü karakterlerin “reddetme” eylemiyle ilişkilendirilirken, olumsuz karakterler “merhamet” kavramıyla ilişkilendirilmektedir. Gazete sütunları böylece, ayarlamalar/düzenlemeler yapmakta ve insanları bu alan içerisine çekmeye çalışmaktadır. Ki bu da günümüz kapitalist sisteminin yapmak istediği şeyle son derece tutarlıdır. İnsan ilişkileri açısından, psikiyatrik olarak iyi bilinen “saldırgan kimlik”, gazete köşelerinin olumlu temel düşüncesinin bir parçası haline gelmiştir. Köşe yazıları, savunma güdüsünü eritmekten ziyade onu güçlendirmektedir. İnsan ilişkileri, tamamen dayanıklılık, bağımlılık düzeyine göre, zayıflığın ve güçlülüğün örtük hiyerarşisine göre organize edilmiş otoriter bir yol içerisinde kendisini ortaya koymaktadır (1994, s.133).

- İşiniz ve aileniz arasında denge kurmakta zorlanabileceğiniz beş günlük bir sürece girmiş bulunuyorsunuz. İki tarafın da artan beklentileri gerilime neden olabilir. Sakin kalmaya çalışın (9 Eylül 2014, Yay).
- Her tür ikili ilişkinizi veya işbirliğinizi ilgilendiren konu, önem arz edebilir. Bazı açılardan sabırlı veya sakin kalmaya dikkat etmeniz gereken günlerdesiniz (22 Ekim 2014, Boğa).

İnsan İlişkileri Kategorileri

Adorno, astroloji köşelerinde insan ilişkilerine yönelik verilen tavsiyeleri, birkaç kategori altında analiz eder. Bu kategoriler arasında aile, komşular, arkadaşlar, uzmanlar, üst düzey yöneticiler yer almaktadır.

Aile

Adorno, astroloji sütununun aile kavramına genellikle gelenekselliğin, resmi iyimserliğin bir parçası şeklinde yaklaştığını söyler. Astroloji sütunlarının bu tutumu, alımlayanın yakın bir ilişki içerisinde olduğu alanda gerçekleşen/var olan hiçbir şeyin yanlış olma ihtimalinin bulunmadığını kabul eder. Çünkü genel varsayıma göre esasında her şey sevimli ve uygundur. Astroloji sütunlarında ailelerin olası sorunları olumsuz bir şekilde ortaya çıkartılır. Aile ilişkileri veya süreçleri dışadönük hale getirilir. Bu yazılarda aile, yardım ve konfor ya da şikâyet ve istek kaynağı olarak sunulur. Bu unsurlar, katlanılabilir bir yaşama sahip olabilmek için bir noktaya kadar tatmin edici olmak zorundadır (1994, s. 133).

- Arkadaşlarınızdan ve akrabalarınızdan destek gördüğünüz günlerdesiniz. Bu durumu ve sizi özel birisi gibi gördükleri gerçeğini en iyi şekilde kullanabilirsiniz. Önemli olan doğru yolu bulabilmek (13 Eylül 2014, Kova).

Adorno, astroloji sütunlarında aile içi ilişkilerle ilgili içeriklerle, sosyal yapının bu ilişkilere yüklediği anlamlar arasındaki paralelliklere dikkat çekmek ister. Toplumsal olarak kurumsallaştırılmış aile içindeki bireylerin görevleri ve uğraşları tanımlıdır. Kadın ev hanımı ve böylece tüketici, erkek ise kaynak sağlayıcı ve böylece üretici konumundadır. Aile içi ekonomi önemli bir kavramdır ve bu ekonomiye özen gösterilmesi gerekmektedir. Bu süreç özellikle kadının elindedir. Modern toplumlarda aile, birbirine sıkıca kenetlenmiş insanların oluşturduğu bir “takım” olarak tanımlanır. Bu takım en kuvvetli takımdır. Takımda yer alan bireylerin her birisi, potansiyel olarak düşman bir dünyadan korunmak için birbirlerine güvenmek zorundadır. Özetle aile, kendiliğinden ve sıradan

birlikte yaşamının bir formundan ziyade alma ve verme üzerine inşa edilmiş koruyucu bir organizasyon olarak tanımlanır (1994, s. 134-135). Sıralanan bu süreçler astroloji yazılarında tayin edilmiş süreçler değildir. Böylesi süreçler, günümüz modern toplumunun aile kavramından genel olarak anladığıdır. Astroloji yazarı, modern toplumun aile anlayışının farkında olduğu için, yazılarını bu bağlamda kurgular. Astrolog, kurumsallaşmış bu yapıların organizasyonunu, işleyiş ilkelerini ve sorunlarını bilir, buna göre şerbet verir.

Anlatılanların dışında tehdit edici arkaik klana benzer bir aile yapısı söz konusudur. Adorno, bu ailelerin vermiş oldukları kararların, zorunlu bağımlılıklar üzerinde hüküm sürdüğünü belirtir. Bu ailelerde görülen dırdır etme, kafa şişirme fikirlerinin temelinde, haklı beklentiler yatmaktadır. Bu ailelerde üretim ve tüketim alanı arasındaki bölünme, başka bir anlatımla iş ve boş zaman arasındaki bölünme asla düzgün bir şekilde işlemez. Adorno'ya göre, burada yaşam aslında yükselen bir şekilde giderek işin bir "eki" olmaya başlamıştır. Bu tarz bir ailede saçmalıklar, kavga etmeksizin aşılamaz. Kadının dırdır etmesi, aslında farkında olmadan, kızgınlaştırılmış bir duruma karşı bir protesto özelliği taşır. İş yaşamında kendisini kontrol etmek ve kızgınlığını bastırmak zorunda olan erkek, kendisine yakın ama kendisinden daha az güce sahip aile bireylerine karşı bu tutumlarının ortaya çıkmasına izin vermeye meyillidir. Astroloji yazarı, bu işleyişin farkında olduğu için tavsiyeleriyle yatıştırıcı bir görev üstlenmek ister. Bu bağlamda kadına 'sen erkekten daha naifsin'; bu akşam tartışma söz konusu olabilir ortamı yatıştır şeklinde tavsiyeler verir veya kaçınılmaz tartışmaları yumuşatmaya yardımcı olur (1994, s. 135).

- Alışık olduğunuzdan çok fazla zaman alabilir ama olumlu düşünmeye çalışmanızda fayda var. Böylelikle gergin ortamı yönetme şansını bulabilirsiniz (29 Ekim 2014, Terazî).
- Tartışmalardan veya gergin ortamlardan uzak durmaya çalışmalı ve sakinliğinizi korumalısınız (15 Kasım 2014, Yengeç).
- (...) İniş çıkışlı konu, kişi ve durumları doğru yöneterek olayların sakinleşmesini beklemeniz daha doğru olacaktır (27 Ağustos 2014, Akrep).
- Bazı konularda uzlaşmayı sağlamak size düşebilir. Politik olmalı, anlaşmazlıkları gidermeye ve diğerlerini sakinleştirmeye çalışmalısınız (28 Ekim 2014, Başak).

Adorno, bu tür tavsiyelerdeki irrasyonelliği, zamanın soyutlaştırılmasında görür. Başka bir anlatımla, durumlara yönelik, sabah, öğleden sonra veya akşam gibi ifadelerin kullanılması, yani sıkıntıların zamanlara özgünleştirilmesi irrasyonel bir tavidir. Sevgililer Günü, Anneler Günü, Babalar Günü gibi hazzın ve birlikteliğin kurumsallaşmış moda gündemlerinin yanı sıra, astroloji sütunlarında yer alan 'aileni yemeğe çıkar', 'muhteşem vakit geçir' gibi içerikler de hazları kurumsallaştırmayı ve birlikte yaşamayı desteklemektedir. Başka bir anlatımla, aile içerisindeki klasik formları destekleme amacı gütmektedir. Adorno'ya göre, aile sıcaklığının ve birlikteliğinin giderek azalmasından ve ailenin hem gerçekçi hem de ideolojik gerekçelerden alıkonulmasından dolayı, aile sıcaklığı ve yakınlığı rasyonel olarak yükseltilmeye çalışılmaktadır (1994, s. 136-137). Birey, birliktelikleri ve sıcaklıkları destekleyen özel günlerde, ne yapılması gerektiğini bilir. Çiçek almak,

sinemaya veya tiyatroya gitmek, sosyal etkinliklere katılmak gibi unsurlar bu türden gerekliliklerdir. Çiftler bu eylemleri, içgüdüsel değil korku nedeniyle yerine getirir. Astroloji sütunları, bu gibi süreçlerde doğabilecek olası tartışmaların farkında olduğu için, içeriğine böylesi tartışmaları yatıştıracak tavsiyeler yerleştirir.

Komşular

Günümüzde aile kavramına, aile üyeleri dışında en yakın olanlar kuşkusuz komşulardır. Adorno, astroloji yazılarında bireylerin komşuluk ilişkilerine dikkat etmesi ve özen göstermesine ilişkin öneriler yerleştirildiğini dile getirir. Adorno'ya göre komşuluk ilişkileri, genel olarak alt-sınıfın yaşam tarzına ilişkin bir durumdur. Kırsal ve geleneksel bölgelerde bu ilişkiler kuvvetlidir. Astroloji sütunları komşuları, olumlu, yardım sever, başvurulabilir kaynaklar olarak göstermektedir (1994, s. 137).

- Yakın çevrenizden kişilerle (akraba, komşu, arkadaş vb) olumlu ilişkiler kurabileceğiniz, iletişime dayalı işlerde başarılı olabileceğiniz bir hafta sonu (12 Ekim 2014, Aslan).

Arkadaşlar

Astroloji sütunları için önemli kavramlardan birisi de 'arkadaşlar'dır. Klasik fallarda arkadaşlar bir dış ses, bir dış güç olarak her daim bireyin karşısına çıkmaktadır. Bu arkadaşlar, bireyin yaşamında beklenmedik muhteşem etkiler yaratabileceği gibi bazen de gizli düşmanlıklar barındıran, dost gibi görünen düşmanlar olarak tarif edilmektedir. Fallar, arkadaşları ele alırken iki evreli bir yaklaşım sergileyebilmektedir. Yani 'arkadaşlık' ve 'düşmanlık' kavramları birleştirilebilmektedir.

Astroloji sütunları, arkadaşlık kavramına yüklenen bu özelliklerin farkındadır. Bireye tavsiyeler verirken, arkadaşları genel olarak iletişime geçilmesi gereken, fikir alışverişinde bulunulması gereken bireyler olarak sunsa da bazen arkadaşlara güvenilmemesi gerektiği vurgularına yer vermektedir. Astroloji yazıları arkadaşları, şeffaf gözlerin/bakışların birer taşıyıcısı şeklinde işlemektedir. Astrolojik varsayıma göre, "arkadaşça" ve "düşmanca" kavramlarının bağlantısı, bu iki güç kavramının habercilerinin insanlar olmasıdır. Söz konusu kavramlar, soyut güçlerin bir işi değil, doğrudan bireysel eylemlerdir. Ancak insan unsuruyla var olabilirler (1994, s. 138). Astroloji sütunlarında arkadaş kavramı, hem mutluluğun, yardımın kaynağı hem de gizli tehdidin ve tehlikenin kaynağı olarak işlenebilmektedir. Başarının kaynağı olarak "arkadaşlar" astroloji yazılarında şöyle işlenir:

- (...) Bir arkadaşınız veya girişiminiz ilginç şekilde olumlu bir gelişme nedeni olabilir (...) (11 Kasım 2014, İkizler).
- Birlikte çalıştığımız arkadaşlarınızla finansal konularda konuşmak ve fikir birliği yaratmak için son derece uygun. Kafanızdakileri onlarla da paylaşmalısınız (11 Ağustos 2014, Başak).
- Ya da etkili bir iş için bir randevu önerisi şeklinde sunulur:
- Sevdiğiniz kişinin sizin için ne kadar samimi duygular beslediğini bugün bir kez daha göreceksiniz (14 Ağustos 2014, Yay).
- Önemli randevu veya görüşmeler söz konusu olabilir (21 Kasım 2014, İkizler).

Bazı durumlarda ise astroloji sütunları alımlayanlara, arkadaşlarının tavsiyelerini dinlemelerini önerebilir. Bu arkadaşlar söz konusu kişiden daha güçlü ve daha fazla şey bilen kişiler olarak aktarılır:

- (...) Sizden daha olgun ya da tecrübeli kişilerden alacağımız destekle ait olduğunuz gruplarda lider rolüne soyunabilirsiniz (22 Kasım 2014, Balık).
- Sizden yaşça büyük veya tecrübeli kişilerden akıl alabilirsiniz (...) (25 Kasım 2014, Yay).
- Planlarınızı tecrübeli kişilerle tartışabilir ve bazı araştırmalar yapabilirsiniz (...) (28 Eylül 2014, Yengeç).
- Birlikte çalıştığımız arkadaşlarınızla finansal konularda konuşmak ve fikir birliği yaratmak için son derece uygun. Kafanızdakileri onlarla da paylaşmalısınız (11 Ağustos 2014, Başak).
- Yaratıcı fikirler doğabilir, hatta bazıları çok önemli bir şeyin başlangıcını işaret ediyor olabilir (...) (5 Ekim 2014, Oğlak).
- Başka kişilerin fikir veya tecrübelerine önem vermenizde fayda var (...) (16 Ekim 2014, Aslan).

Astroloji sütunlarında, bireylere kendilerinden daha üstün, yetenekli insanların bulunduğu ve bunların söylemlerine dikkat edildiği takdirde başarıya ulaşılacağı biçiminde tavsiyelere yer verilir. Bu noktada ki Adorno'nun sıklıkla vurguladığı, bir bağımlılık doğar fakat bu endişe ve düşmanlık bağımlılığı eşit olmayan bir biçimde pozitifdir. Aynı zamanda okuyucular üzerinde, böylesi bağımlılıklar meşrulaştırılır. Böylece arkadaşlar, yöneticiler için ince bir pelerin olur. Tıpkı 'ailenin' bir kadın ebeveyn için bir ekran olması gibi. İş yaşamının rasyonelliği, sevgi ilişkilerine transfer edilir. Bu ilişki içerisinde birbiriyle karşılaşan bireyler, aslında aynı bireylerdir. Fakat bu defa birbirini sevmek zorundadırlar. Sosyolojik olarak şöyle bir farkındalık yaratılır: ekonomik süreçlerde hiç kimse vazgeçilmez değildir; insanlar yer değiştirebilir. Alımlayandan, bir babanın hak etmeyen bir evlada her daim sonsuz sevgisini sunmasındaki irrasyonel bir bağış özelliği taşıması gibi kendi sosyolojik işlevini yerine getirmesi beklenir. Astrologlar kendi üstünlüklerini vurgulamak amacıyla verdikleri direktifleri, güya bireyin eksikliğini ve zayıflığını gidermeye yönelikmiş gibi yansıtırlar (1994, s. 140-141).

- İlginç bulduğunuz kişilerle bir araya gelebilir veya yaratıcılığınızı gösterebileceğiniz planlar yapabilirsiniz. Ani fikirler önünüzdeki yolu aydınlatabilir ve yeni hedefler oluşturmanıza neden olabilir (26 Ekim 2014, Akrep).
- Bu hafta sonu kulağa mantıksız, hatta çılgınca gelebilecek fikirleri olan kişilerle karşılaşabilirsiniz. Tavsiyeleri çok fazla ciddiye almasanız da, dinlemek için zaman ayırmanızda fayda var (1 Kasım 2014, Boğa).
- Dolayısıyla, istenilen konuya dikkat çekmenin bir yolunu bulmanız, siz beceremiyorsanız da bu konuda birinden fikir almanız yerinde olur (5 Kasım 2014).

Adorno, astrologların, suçluluk hislerinin, zorlayıcı yapıların ve diğer çeşitli bilinçsiz enerjilerin önüne geçmekten ziyade bu gibi duyguları ve durumları kuvvetlendirdiğini söyler. Astroloji sütunları böylece sosyal ve psikolojik bağımlılıklar oluşturur. Bu durumlar, astroloji yazılarının arkadaş imgesinden beklediği şeyin içeriğini giderek genişletir. Adorno'nun burada vurgulamak istediği, arkadaş kavramının gündelik yaşamdaki klasik işlevlerinin dışında bir işlevle okuyucuya sunulmasıdır. Yani gizemli kişiler, sözde toplumsal sorunların/yapıların taşıyıcısı, temsilcisi görevine

üstlenirler. Adorno'nun ifadesiyle toplum kişiselleştirilir. Astroloji yazıları, alımlayanların sosyal normlara itaat etmesini sağlayacak içeriklere yer verir. Burada alımlayanın arkadaşı olmayan kişiler (ilgisiz kişiler) devreye girerek, alımlayanın yapmak zorunda olduğu şeyi ve alımlayan için en iyi şeyin ne olduğunu söyler. Bilinçsiz bir düzlemde, bu kişiler alımlayanın hayali kendisi ve kardeşi gibi görünür. Bu tamamen olası gibi görüntüdür. Yani "arkadaş"ın bu işlevi, astroloji yazısının üstü örtük ideolojisinde, otoriter rejimin kalıpları içerisindeki anlamla ilişkilendirilir. Bu otoriter rejim, artık gerçek otoriter baba figürlerine bel bağlayamaz, bunun yerine bu figürleri bütünlüklerle değiştirir. Arkadaş imgesi, bütün bu süreçler sonucunda oluşturulmuş kolektif bir otoriteden yardım ister. Bu otoriteler, alımlayanın kendisine benzeyen figürlerdir fakat alımlayandan hem daha kuvvetlidirler hem de alımlayanın taşımış olduğu kaygıları taşımamaktadır. Astroloji yazılarında, Orwell'in 1984 yapıtındaki totaliter devletin kati otoritesi olan "Büyük Birader" imgesine benzer bir arkadaş imgesi bulunmaktadır. Bu otoriter arkadaşlar, sosyal süreçler içerisinde var olan işleyişler hakkında alımlayanları uyarma görevini üstlenmiştir. Toplum habercilerinin bu görüntüsü, kolay bir şekilde toplumda yönetici pozisyonunda olan kişilerle anında kaynaşır. Diğer bir deyişle, astroloji yazılarının gizemli "arkadaşları" toplumsal yapıda yöneticilere denk düşer. Adorno, durumla ilgili şu yorumu yapar; "...bu yöneticiler, hatta sürekli olarak süper ego taleplerinin bir temsilcisidirler." Yani yöneticiler sosyal düzenin kurallarıyla örülmüştür ve bu kuralların uygulayıcılarıdır. Astroloji yazısının bilinmeyen bir arkadaş/kişi diye ifade ettiği kişiler günümüz toplumunda otoriter yöneticilere denk düşmektedir. Bu çok dolaylı bir şekilde, okuyucuya hissettirilmeden inceden inceye işlenir. Altta yatan psikoloji "yöneticiye itaat et"tir (1994, s. 142-143).

- Bazı konularda doğru yolda veya tavırda olduğunuzu anlamana yardım edecek işaretler kendini gösterebilir ya da göstermek üzere. Bu işaretleri göz ardı etmeyin (5 Ekim 2014, Koç).

Arkadaşlar astroloji yazılarında çeşitli kategoriler altında sunulabilir. Bazen yeni ve eski arkadaşlar ifadeleri kullanılırken bazen de ilginç ve yabancı arkadaşlar gibi ifadeler tercih edilir. Burada sürekli bir plüralizm söz konusu olur. Arkadaşlar bazen olgun bir ego rolüne büründürülür bazen de çılgın bir id rolü oynar. Adorno, bu süreçlere gömülü psikolojiyi ayrıntılı bir şekilde analiz eder. Adorno'nun temel olarak üzerinde durduğu, irrasyonel önerilerin genelde ilginç insanlardan geldiğidir. Alımlayan, burada tavsiyeye uyup uymama konusunda bir güçlük yaşasa da köşe yazıları bu güçlüğü aşmaya yardımcı olur (1994, s. 143-144). Astroloji yazılarında eski ve yeni arkadaş ayrımı yapılırken, yeni arkadaşlara kurnazca olumlu vurgular yapılır. Astroloji yazıları yeni arkadaşlıkları, yeni enerjiler, heyecanlar, mutluluk temin ediciler, yeni olanaklar olarak yansıtır.

- Diğerlerinin hatalarını veya yaptıkları yanlışları düzeltmek ya da yetersiz kaldıkları konularda onları tamamlamak isterseniz de, geçmişten gelen derslerle bu sefer bir adım atmayabilirsiniz (20 Kasım 2014, Kova).
- Yeni arkadaşlıklar kurabilir, mevcut arkadaşlarınızla ilişkilerinizi yenileyebilir veya yeni çevrelere girebilirsiniz. Sosyal yaşamınızda yeni görev ve sorumlulukların gündeme gelebileceği bir aylık sürece giriyorsunuz (19 Ekim 2014, Oğlak).

- Yeni iş arkadaşları veya yardımcıları bulabilir, ek işler ya da yeni işler bulabileceğiniz olanakları yakalayabilirsiniz (...) (22 Kasım 2014, Yengeç).
- Sosyal hayatınızın yenileneceği, yeni arkadaşlar edinebileceğiniz 10 günlük süreçtesiniz (...) (22 Kasım 2014, Kova).

Eski arkadaşlar ise bazen bir zorunluluk olarak sunulur. Eski ilişkilerin olumsuzlukları vurgulanabilir (1994, s. 145):

- Uzun süreli ilişkileriniz veya işbirlikleriniz açısından beklenmedik gelişmelere açık bir gün. Eski tanıdıklar da aniden yüzünü gösterebilir (21 Ekim 2014, İkizler).
- Sizin için eski önemini kaybetmiş işbirliklerinizi (bankacınız, sigortacınız, avukatınız, manavınız vb.), özel hayatınıza ilişkin ilişkilerinizi veya ortaklıkları bir kenara bırakmak ve yolunuza yeni birlikteliklerle devam etmek isteyebilirsiniz (23 Kasım 2014, İkizler).

Adorno, astroloji yazılarının, bu şekilde içeriklere yer vererek geleneksel ahlakı, arkadaşlar ve dostlar arasındaki sadakati temel olarak reddettiğini söylemektedir. Arkadaşlar eğer alımlayanın yaşam dünyasında çıkarlarına uygun şeylere sebep oluyorsa iyi, olmuyorsa kötü olarak tayin edilmektedir. Böylece arkadaşlık ilişkileri astroloji sütunlarınca kurgulanmakta ve rasyonelleştirilmektedir (1994, s. 146).

Uzmanlar

Astroloji sütunları uzmanları, yöneticiler ve yakın arkadaşlar arasında bir noktada karşımıza çıkartmaktadır. Uzmanlar, yarı-sihirli görünüme sahip kişilerdir ve astrologlar bunun farkındadır. Evrensel işbölümünün ve bazı alanlarda uzmanlaşmanın üst noktaya çıktığı günümüz dünyasında uzmanlar, bilgilere toplu bir şekilde sahip olan kişilerdir. Bu özellikleriyle günümüz dünyasında insanların neredeyse tümünü kendilerine bağlama özelliğine sahiptir. Bireyler, bu kişileri sorgulanmayan otorite olarak görür ve uzmanlara koşulsuz güvenirlir. Uzmanlar, kademeli olarak rasyonelleştirilmiş dünyanın rahipleri gibi yetişirler. Astroloji yazıları, bu durumun farkında olduğu için bu doğrultuda uzmanları köşelerine konuk ederler (1994, s. 146-147). Adorno, astroloji yazarlarının, irrasyonel otoriteriyen istekler ve gereksinimler ile rasyonel kültürel gösteriler arasındaki çekişmeleri –bu çekişmelere uzaman figürler çok iyi bir biçimde hizmet ederler- hesaba katmak zorunda olduklarını söyler.

- Sevgili dostlar, bugünden itibaren önümüzdeki haftanın ortalarına kadar aslında durumun gerektirmediği veya bazı uzman kişilerin normal şartlar altında önermeyeceği adımlar atma eğilimimiz artabilir. Dolayısıyla, internet alışverişlerinde hiç tanımadığımız insanlara, sadece güvenilir bir ses tonları olduğu için kaparo yollamamız doğru olmayabilir. Hatırlatmakta fayda var (15 Ağustos 2014).
- Meslektaşlarınızla veya yaşça sizden büyük kişilerle ilişkilerinizi geliştirmelisiniz. Uzman kişilerin tecrübelerine kulak vermekte fayda var (23 Ağustos 2014, Yengeç).

Yöneticiler

Astroloji yazılarının anahtar figürlerinden birisi yöneticilerdir. Yöneticiler hem gündelik yaşamda bir baba psikolojisi görevine sahiptir hem de iş sektöründe patron görevini üstlenmişlerdir.

Yöneticiler, insani düzeyde genel olarak, hırslı, ukala, kendini beğenmiş vb. niteliklere sahip olmakla suçlanır. Diğer taraftan iş sektöründe ise itaati seven, sürekli hesap isteyen, sorumluluk sahibi insanlar olarak görülür. Lakin astroloji yazılarında, yöneticilerin bu özelliklerinin bireylerce dikkate alınmasının gereksiz olduğu düşüncesi üretilir (1994, s. 148). Arkadaşların gücü genel olarak yöneticiyi hafifleten, yumuşatan bir araç olarak devreye girebilir. Yöneticiler, bu yazılarda tecrübeli ustalar olarak sunulur. Eğer çalışanlar, söz konusu yöneticinin başarısına ulaşmak istiyorsa, onların iş ilkelerini takip etmeli ve kendilerini kanıtlamalıdır (1994, s. 149).

- Üstlerinize üstün performansınızı gösterebileceğiniz ve takdir edileceğiniz bir gündesiniz. Bu alandaki hiçbir fırsatı kaçırmamalısınız. Fiziksel olarak da çok güçlü hissedeceğiniz bir gün (6 Ağustos 2014, Terazi).
Adorno, bazen yöneticilerle ilişkiler kurmaya yönelik tavsiyelerin rüşvet niteliğinde olduğunu

söyler (1994, s. 150):

- Önemli bir bilgi elinize geçmek üzere, dikkat! Üstlerinizle ilişkileriniz düzgün olduğu, destek gördüğünüz ve işlerinizdeki iyileşmeyi deneyimleyeceğiniz ve yaptığınız işten zevk almaya başlayacağınız günlerdesiniz (5 Eylül 2014, Koç).
- Kariyerinizi veya iş hayatınızı ilgilendiren görüşmeler, planlar veya iş teklifleri bir hafta boyunca gündeminizde. Üst pozisyondaki kişilerle ilişkilerinizi geliştirebilirsiniz (24 Eylül 2014, Oğlak).

Astroloji, yöneticilerle, okuyucuların/alımlayanların arkadaş olarak sunulduğunu vurgular. Fakat aslında düzen böyle değildir, yönetici ve alımlayanın arkadaş olması nadir bir durumdur. Ama yöneticiler, iyi insanlardır. Yönetenler, insanların kendilerini yeniden üretmesini sağlayacak mekanizmalara işlerlik kazandıran bireylerdir. Astroloji yazıları bu vurgular ekseninde yöneticileri işleyerek alımlayan ve yönetici arasındaki gerginlikleri en alt düzeye indirir. Yöneticiler ‘bağışlayıcı’ bir kimliğe büründürülür. Onlar, çalışanlara bir ofis ve kendi yeteneklerini bağışlar. Böylece hiyerarşik ilişkiler, astroloji yazılarında bir özür dileme ve bir fetişist anlamda yansıtılır (1994, s. 151):

- Duygularımızı ifadede zorlanarak, engellenmişlik veya baskı altında hissederek başlayan gün, otorite konumundaki (üst, baba, öğretmen, yetkili, eş vb) kişilerle ilişkilerde yaşanabilecek zorlanmalarla devam ediyor. Akşamüstünden itibaren ise etkiler yumuşamaya başlayacaktır (17 Ağustos 2014).
- Eğer bilinir olmak istiyorsanız bütün becerilerinizi ortaya koymalısınız. En detaycı veya yetkili merci bile çalışmalarınızı ayakta alkışlayabilir (16 Eylül 2014, Yay).
- Önemli pozisyondaki kişilerin dikkatini çektiğinizi fark edebilirsiniz (26 Kasım 2014, Yengeç).

Adorno, bu durumu destekleyen çok sayıda örneğe çalışmasında yer vermiştir. Adorno, yöneticilerin, astroloji yazılarında ‘etkili idareci’, ‘yönetici insan’, ‘önde gelen insan’ gibi sıfatlarla nitelendirildiklerine dikkat çeker. Astrolojinin, alımlayanlar ve yöneticiler arasında barışçıl köprüler inşa etme çabası içerisinde olduğu Adorno’nun gözünden kaçmaz (1994, s. 151-152).

Astroloji köşeleri, sosyal yapıda insanları baskılayan süreçlerin, söz konusu insanları yaşamdan koparmaması veya insanların bu süreçlere tahammül edebilmesinin yolunu gösterir. Dırdırcı bir kadına, saldırgan bir erkeğe tahammül etmenin yöntemleri anlatılır. İnsanların sosyal normlara

uyum sağlaması, astroloji yazılarının adeta temel tavsiyesi haline gelmiştir. Birey, pasif bir kişilik ile saldırgan bir kişilik arasına sıkışmıştır. Astrolog, bu iki durum arasında hareket eder. Bir yandan bireyin pasifliğini sadece ‘arkadaşlarıyla paylaş’ düzeyinde gidermeye, diğer taraftan da saldırganlıklarını törpülemeye çalışır. Zaten astroloji yazısının şimdiye kadarki en iyi görevi de bu olmuştur. Bunun dışında astrolojik içeriklerin tümü açık bir şekilde günümüz sistemine, kültür endüstrisinin beklentilerine uygundur. Ve hiçbir şekilde bağımsız ve özerk bir insan yaratma çabası içerisinde değildir. Aksine sosyal düzen içerisinde, bağımsızlığını ve özerkliğini kaybetmiş insan, astroloji yazılarının yaratmaya çalıştığı temel bir insan figürüdür. Aslında bu figürü sistemin kendisi yaratmıştır, astrolog sadece sürecin bir pekiştiricisidir (1994, s. 152).

Değerlendirme

Adorno, bu çalışmayla astrolojinin günümüz toplumundaki sosyolojik ve psikolojik etkilerine, diğer bir ifadeyle sosyolojik ve psikolojik bağımlılıklarına ışık tutmayı amaçladıklarını belirtir. Astroloji sadece basit bir ifade bağımlılığı değil, bağımlılığın ideolojisi olarak yorumlanmalıdır. Adorno, tarihteki bağımlılıkların günümüzde var olmadığını ama bunun günümüz modern toplumlarında bağımlılıkların olmadığı anlamına gelmediğini söyler. Günümüz modern dünyasındaki bağımlılıklar tabii ki tarihteki bağımlılıklarla aynı doğrultuda değildir. Ama bu, içinde bulunduğumuz çağda bağımlılıkların ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Bu çalışmada astrolojinin irdelenmesiyle amaçlanan, insanların inanç yapılarını nasıl temsil ettiklerinden ziyade, insanoğlunun bir şekilde organize edilmiş sistemlerle nasıl bütünleştirildiğini göstermektir. Başka bir anlatımla, sistem kendisini örgütlemiştir ve bu örgütlü yapı bireyleri yutmaktadır. Ayrıca günümüzdeki bağımlılıklar, soyut güçlerden ziyade insanlar tarafından oluşturulmuş bağımlılıklardır (1994, s. 153-155).

Adorno, günümüz dünya sisteminin kendisini üretmesi aracılığıyla, insanlara bir korku saldığını ve insanları tehdit ettiğini düşünmektedir. Sistem içerisinde yaşayan herkese ‘yakalanmışlık’ hissi yüklenmektedir. Ve bu insanlar, bir kaçış, çıkış yolu bulamamaktadır. Ne ekonomik olandan ne sosyolojik olandan ne de psikolojik olandan kaçmak neredeyse olanaklı değildir. Bireyin bu yapıların dışında yaşama şansı bulunmamaktadır. Astroloji bu noktada devreye girmekte ve insanlara sözde çıkış yolu göstermektedir. Astroloji, bu ‘yakalanmışlığı’ kendi fırsatına dönüştürmüştür. Bunu da dağıtarak sağlamıştır. Tanrı kültü, tıpkı astrolojinin ölümcül varlıkları olan ve mekaniğin yasalarıyla yönetilen yıldızların hakikatler, şeyler olarak görülmesi gibi hakikat kültürüyle yer değiştirmiştir. Auguste Comte’un postulatına göre, pozitivizm bir tür din olarak tamamlanmakta, bilim kati, mutlak gerçeklik olarak kabul edilmektedir. Astroloji bu bağlamda kendisini bir bilim olarak yansıtmakta ve böylece soyut bir yapı, bilimsel olarak sunulmaktadır (1994, s. 156-157). Günümüz toplumlarındaki insanların çıkmazlarına, bunalımlarına astrolojik ilaçlar sunulmaktadır.

Adorno, astrolojinin diğer kitle iletişim araçlarının içeriğinden farklı olmadığına dikkat çekmektedir. Özellikle sinema ve dizi filmleri gibi kurmaca dünyaları anlatan yapılar, metafiziki anlamlar barındırmaktadır. Bu bağlamda astroloji aynı özelliklere sahiptir. Hiçbir şekilde gerçeklik

barındırmayan bu içerikler sürekli olarak yaşamları restore etmeye uğraşmaktadır. Adorno, astrolojinin sorunlara çözüm ürettiği, yaşamsal bilgilerin yıldızlardan alındığını, bu yıldızların bazen her şeyi açıklayabildiği gibi bazen de hiçbir şeyi açıklayamadığını söylemektedir. Aynı zamanda dini bir mistisizm özelliği gösteren astrolojinin söylediklerinin, nasılı ve nedeni asla sorgulanmamaktadır. Yıldızlar, astronomi biliminden aldığı bilgilerle, yani göksel olaylarla anlamlar üretmekte, bu anlamları gerçeklik olarak yansıtmaktadır. Adorno, araştırmanın, astrolojinin psikolojik olarak kesin ve hassas bir iç görü olduğunu ortaya koyduğunu söylemektedir. Astroloji bu şekilde rasyonel olduğunu ve bilimsel bilgiyle bağlantı kurduğunu ve bundan dolayı da kendisini batıl inanç olarak kesinlikle yansıtmadığını dile getirmektedir (1994, s. 158-159).

Astrolojinin ticari bir kullanımı olduğundan, günümüzde materyale hizmet eden yozlaşmış yapılara benzediğinden dolayı Adorno, bu olgunun kültür endüstrisiyle bağlantısı bulunduğunu vurgular. Astroloji, kültür endüstrisinin bütün parçalarını parsellemiş durumdadır. Televizyon, sinema ve gazeteler gibi kitle iletişim araçlarının ki bunlar ideolojiyi yükselten araçlardır, bu içeriklere yer vermesi, onun kültür endüstrisinin bir parçası olduğunu göstermektedir. Astroloji içerikleri, söz konusu yayın organlarına, reyting, tiraj olarak geri dönmekte ve böylece ticari yapıyı desteklemektedir. Astrolojik yayınlar, nesnel ve öznel nedenlerle satış sağlamaktadır. Bu ticari başarı göz önünde tutulduğunda, astrolojinin ekonomik bağlamda güçlü eyleyenlerce kullanıldığını, şeffaf bakışlardan arındırıldığını, daha saygın hale getirildiğini ve ticari amaçlar için oldukça geniş ölçekte kullanıldığını söylemek yerinde olacaktır. Astrolojinin ideolojisi, ancak alımlayanların beklentileri, istekleri ve ümitleriyle uyum göstermesiyle başarıya ulaşacaktır. *Los Angeles Times* gazetesinin astroloji sütununun başarısının altında onun geniş ideolojik çatıyla bütünleşmesi yatmaktadır (1994, s. 163).

Bu noktada Adorno, astrolojinin, otoriter kişiliğin en üst noktasında bulunan kişilerin mantığıyla benzeştiği bilgisini vermektedir. Astroloji olumsuz olan her şeyin zeminine 'dışsallık' yani fiziksel olanı yerleştirir. Aksi halde her şey iyidir. Astrolojinin ifade ettiği ve tavsiyeleriyle propagandasını yaptığı psikolojik sendrom, bir sonun, sosyal ideoloji reklamının sadece bir aracıdır. Astrolojinin, kaderi, bağımlılığı, itaati güçlendirmesi, nesnel koşulların değiştirilmesine gösterilen direnci felce uğratmakta ve her derde deva olacağına yönelik verdiği sözlerle bütün endişeleri ortadan kaldırmaktadır. Bu, günümüz kültür endüstrisinin egemen ideolojisidir ve insanların zihninde statükoyu yeniden üretmektedir (1994, s. 163-163).

Son olarak astrolojinin, sorunları bireye içselleştirdiğini ama sisteme dışsallaştırdığını söylemek gerekmektedir. Daha açık ifadeyle, kurulu bir sistem içerisinde yaşayan ve sistem tarafından olumsuzluklara sürüklenen bireylere, sorunun kaynağının kendisi olduğu bilinci yüklenmektedir. Böylece sistem aklanmakta, birey günah keçisi olarak tayin edilmektedir. Ama ilginçtir ki bireyin sorunlarının kaynağı da yine kendisi değildir. Yıldızların hareketi, karşı konulamaz gücüdür. Sonuç olarak bireyin sessiz, hareketsiz kalmaktan başka seçeneği bulunmamaktadır. Bu da kapitalist sistemin bir cilvesi, insan uysallaştırma, baskılayma, denetim altına alma taktiğidir. Böylece

çoğunlukla bir boş zaman etkinliği olarak algılanan ve insanlara ümit dağıtan astroloji, sistemin ideolojisiyle bağlantı kurmuş olmaktadır. Hem de tek bir ideolojiyle: dünyanın kapitalist üretim ve tüketim sisteminin ideolojisiyle...

Kaynaklar

- Adorno, T. W. (2000). *Minima moralia: Sakatlanmış yaşamdan yansımalar*. (Çev. O. Koçak), Ahmet Doğukan). İstanbul: Metis yayınları.
- Adorno, T. W., (1994). *The stars down to earth and other essays on the irrational in culture*. Stephen Crook (Ed.). Routledge: London and New York. pp: 46-171.
- Allum, N. (2011). What makes some people think astrology is scientific?". *Science Communication*. 33: 341-366.
- Ambidextrous Issue Six Spring Forward (2007). Stanford University's 6 Journal of Design Paperback. January 1st.
- Crook, S. (1994). Introduction. İçinde *The stars down to earth and other essays on the irrational in culture*. Stephen Crook (Ed.), Routledge, London and New York. pp: 1-45.
- Madge, J. (1962). *The Origins of Scientific Sociology*. New York: The Free Press.
- Bauer, M. ve Durant, J. (1997). Belief in astrology: a social-psychological analysis. *Culture and Cosmos*, 1 (1): 55-71.
- Maternus, F. (Matheseos Libri VIII). (1975). *Ancient astrology theory and practice*. Jean Rhys Bram (Trans.). Noyes Classical Studies. Noyes Press, Park Ridge: New Jersey.
- Raphael, E. (1986). *The manual of astrology: or, the book of the stars*. Society of Metaphysicians Ltd: Facsimile of 1828 Ed. Edition.